

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

Tractatus III. De Statuto prohibente Alienationem bonorum stabilium in
Ecclesias, & Ecclesiasticas personas.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76442](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76442)

Lutheranus asserit, scilicet Clericos subditos esse Principibus secularibus? Quemadmodum, si quis imaginem conculcaverit, vehementer esset suspectus de hæresi Lutherana, quæ asserit, Imagines non esse colendas. Hæc Bæñez. Vnde ex his Iulianus Thomafius Sacræ Rotæ Auditor apud Bellamerum, *conf. 40. num. 55. ver. Imò quodammodo*; docuit inquiri posse contra Iudicem secularem violentam iurisdictionem Ecclesiæ tanquam contra suspectum de Fide. Et post hæc scripta inveni hanc sententiam docere etiam Beltranum de Guevara *in propugnat. libert. Eccl. assert. 2. §. 2. num. 21. cum Bozio de im. nat. & divino libert. Eccl. lib. 5. c. 15.* Et Sacra Rotæ Auditores *pro causa Venetæ, anno 1606. in Assertionem libertatis Ecclesiasticæ, circa finem*, hæc verba pronuntiarunt. Animaduertente debent Doctores cuiuscumque notæ sint, & qualitatibus, dum contra Sacros Canones (eos sæpè præuè interpretando, & detorquendo) Ecclesiasticæ detrahunt immunitati, & libertati, suspectos se reddere, quod male de ea sentiant, & tacite vel expressè cum illis consentiant, quos iam Ecclesia propterea meritò condemnauit. Ita ibi nominatim subscripti omnes Rotæ Auditores. Hinc obseruat Franciscus Torrealbanca, *vi supra notauimus in Practicabili. lib. iur. spiritalis lib. 15. c. 4. n. 7.* quod anno 1632. cum Granatæ quidam Minister laicus Allegationem Typis euulgasset contra immunitatem, & libertatem Ecclesiasticam, & in qua defendebat quandam consuetudi-

nem trahendi Clericos in quibusdam criminibus ad secularia tribunalia fuisse à propria dignitate detrustum, & Sancti Officij Censuram subiisse. Et hæc est sententia Doctorum circa propositum dubium, quorum opinio quando in Praxi sit deducenda, remittendum videtur prudenti arbitrio DD. Inquisitorum, qui matura discussione considerabunt, qualitates personarum, circumstantias temporum, frequentiam delimit, rationes contrarias, &c. Imò ego puto ab eis nihil prorsus agendum, nisi prius consulta Sacra Congregatione Sanctæ Romanæ, & vniuersalis Inquisitionis, & in Regni Hispaniarum, nostro summo Fidei Quæsitore.

Nota Lector, quod nouissimè Sacra Congregatio Sanctæ Romanæ, & vniuersalis Inquisitionis, aliqua superius à me contra Patrem Rabardeum tantum doctrinaliter impugnata, & insuper plura alia, variis Censuris Theologicis meritò qualificauit, & damnauit: & super eius librum nigrum Theta imposuit; vt patet ex Decreto dictæ Sacræ Congregationis emanato feria quarta die 18. Martij 1643. & in locis publicis affixo die 20. Aprilis eiusdem Anni.

In indice primo huius Tom. 9. Vide Appendicem ad hunc Tract. 2. Vbi reperies alias multas Quæst. mixtas, & dispersas per alios Tom. Tract. & Resol. quæ simul pertinent ad hunc Tract. 2. de Immunitate Ecclesiasticæ.

TRACTATUS TERTIVS.

SEV

APOLOGETICA DISCEPTATIO,

DE

STATVTO PROHIBENTE

ALIENATIONEM BONORVM

STABILIVM IN ECCLESIAS,

& Ecclesiasticas personas.

RESOLVTIO PRIMA.

An statutum mandans, bona Ecclesiæ relicta infra certum tempus vendi sit contra libertatem Ecclesiasticam? Ex part. 1. tract. 2. Resol. 64. alias 63.

Sup. hoc in Resol. de in
dici cas
§. I. FIRMATIVE respondet Hostiensis *in cap. fin. num. 11. ver. in mortuariis, de rebus Eccl. non alien. Archidiaconus in cap. Romana, n. 13. ver. Non tamen quoad alienat. de appell. & ex necoteris Sardus lib. 1. conf. 2. n. 20. & seg. & Philippus Maynardus de prinil. Eccl. p. 2. art. 22. n. 44.*

RESOL. II.

An statutum, quod infra tantum tempus Ecclesiæ renatur vendere res sibi relictas, sit validum? Ex part. 5. tract. 1. Resol. 3. Tom. IX.

§. I. Hoc statutum edidit olim Federicus Rex, quod & similia contra me conatur defendere Cutellius, *ad leg. dicti Federici, cap. 24. no. 26. per totam, & cap. 81. n. 90.* tenet omnia statuta Federici esse conformia sacris Canonibus, & per consequens supradictum, de quo loquimur.

2. Sed dicendum omnino statutum hoc Federici esse contra sacros Canones, & super illud debebat quidem Cutellius nigrum præfigere Theta & notis non illustrare, sed tantum aduertere esse contra libertatem Ecclesiasticam; exemplo Eminentissimi Iurisconsulti Matthæi de Assiæto, qui in Commentarijs Constitutionum Regni Neapolitani, cum ventum esset ad constitutionem similem, quam ibi etiam Federicus statuerat *lib. 3. constit. 26. num. 12.* sic asserit: Hæc constitutio nihil valet, quia Imperator non potuit contra libertatem Ecclesiæ, & personarum Ecclesiasticarum prohibere, quod non relinquatur res stabiles Ecclesiæ inter viuos; dicit postea: Nolo hic seruare ordinem meum in colligendis notabilibus, quia ista constitutio

Sup. hoc in Resol. præterita, & infra in Resol. 14. & 18. Sed pro ista materia lege fere omnes Resol. huius tract. & signanter vide doctrinam §. 1. 2. & 3. Resol. 3. huius articuli.

Et 3 tota

tota est correcta per cap. Regis Caroli II. quod incipit, *Item statutus*, & demum dicitur: & sic non seruat ista constitutio, quod Ecclesia debet vendere intra annum: ita Afflictus, & post illum Anton. Bouius in *respons. ad Paul. Seruitam, part. 3. argument. 10. fol. 44.* vbi sic ait, [La lege ch'in Sicilia statui Federico, fu reuocata da Carolo II, per esse contra la liberta Ecclesiastica,] & Theologi Religionis Septuor in *defens. censur. Pauli V. cap. 7. num. 27. fol. 142.* sic asserunt, [Federico fece tal legge in Sicilia, ma como ingiusta fu reuocata dal Rè Carolo II.] & idem obsevant etiam Fagnanus de *iusuria monitorij Pauli V. fol. 82.* & Aponte in *respons. pro censura Veneta, fol. 104.* Et tandem doctus Hispanus Ioannes Beltran de Gueuara in *Prop. lib. 1. Eccles. §. 6. assert. 1. num. 20.* sic ait: Nec etiam obstat alia lex Regni Siciliae, quae alienationes rerum stabilium fieri prohibet in Ecclesiis, nam ea lex reuocata fuit à Carolo II. vt constat ex *lib. conf. ex cap. vtr. Sicilia, in cap. Caroli II. incip. Item statumimus quod possessiones*, satisque esse arbitratus est, si bona immobilia cum onere suo ad Ecclesiam transferent, iuxta *l. pen. C. de exactor. tribu. lib. 10.* & iuxta doctrinam Bartoli *l. rescripto, §. 1. num. 5. de mun. & honor. & omnes hae constitutiones à Federico II. & Carolo I V. tanquam contra libertatem Ecclesiasticam reuocatae fuerunt, vt constat in *authem. Cassa & irrita, C. de Sacros. Eccles.* & habetur copiosius in *rom. 3. Concil. ad fin. Constantiensis Concil. & tradit Ioan. Imbertus Rupell. foren. in §. lib. 4. c. 6.* Petrus Pechius de *amortizat. c. 6. n. 1.* Ita Gueuara. Videat modò Cutellius si in notis huius statuti Federici debebat de nouo suscitare opinionem de immobilibus Ecclesiae non relinquendis, quam contra Paulum Seruitam Paulus V. in *Decreto edito 17. Augusti. 1606.* damnauit, cum communi sententia Legistarum, Canonistarum, & Theologorum. Non possunt igitur, vt perperam loquitur Cutellius, hae statuta iustitiam praese ferre. Nec dici potest illa esse inualida, quando prohiberent alienationem omnium bonorum in Ecclesiam, non autem tantum bonorum immobilium: hoc, inquam, dicere est chimericum & falsum. Nam Paulus V. Canonès, & Doctores, & ipse Rex Carolus II. quando damnarunt hae statuta, vt patet, non illa damnarunt, quia prohibebant alienationem generalem omnium bonorum, sed tantum particularem immobilium in Ecclesiam: Ergo.*

3. Ad id verò quòd Cutellius asserit pro tuedis supradictis statutis, nempe interdictum esse Leuitis, & Sacerdotibus possidere immobilia, adducens aliqua Scripturae loca. Respondeo, quòd idèd dicitur in Scriptura Leuitas aliquid non possidere, quia omnia titulo elemosynae habebant, non autem, vt alij, per sortem; sed non sequitur ex hoc non habuisse, nec possedisse bona immobilia, vt latè probat nouissimè contra Lutherum, & Spalantensem, doctus Nicolaus le Maistre, Socius Sorbonicus de *sacro Patrimonio, lib. 1. c. 10. per tot.* & patet ex *cap. 25. Leuit* in quo dicitur, Leuitas habere aedes, quae in urbibus sunt, & cum caeterae domus redimi non possent, nisi e exacto Iubilaeo, Leuitarum domus quouis tempore redemptioni patebant. Aedes Leuitarum quae in urbibus sunt, semper possunt redimi, & si redemptae non fuerint in Iubilaeo reuertentur ad dominos, quia domus urbium Leuitarum sunt pro possessionibus inter filios Israël. Cum ergo Leuitae domus & vrbes alienare possent, cum emendi vendendique libertate obtinerent, signum est eos vrbes possedisse, atque obtinuisse, non tantum ratione vusfructus, sed etiam titulo domini. Et idèd si Leuitae & Sacerdotes bona immobilia non possiderent, Ieremias *cap. 32.* in

Anathoth vrbe Sacerdotali, agrum non emisset, vt rectè obseruat Sancius in *Ezech. cap. 44. vers. 28. num. 59.* Vide etiam ciuidum Becanum in *Analogia veteris Ecclesiae cap. 7. qu. 6. num. 3.* vbi ex 40. ciuitatibus obseruat 13. datas esse Sacerdotibus, reliquas Leuitis. Vnde *num. 17.* sic ait: Ex dictis colligi potest, quam diuites fuerint Sacerdotes in veteri Testamento praeter aliis omnibus. Nam primò accipiebant decimas à 12. tribubus Israël. Vbi notandum est praeter tribum Leui fuisse duodecim tribus filiorum Israël, nempe tribum Ruben, Simeon, Iuda, Zabulon, Issachar, Dan, Gad, Aser, Nephthali, Ephraim, Manasse, Benjamin. Igitur singulae hae tribus diuidebant sua bona in decem partes, & vniam dabant tribui Leui, reliquis nouem sibi referuatis, quo fit vt tribus Leui multò fuerit ditior, quam caeterae. Nam singulae caeterarum habebant tantum nouem partes, tribus autem Leui duodecim. Praeter hae decimas, quae communes erant omnibus in tribu Leui, Sacerdotes iterum accipiebant decimas decimarum à Leuitis, & sic non solum erant ditiores, quam homines aliarum tribuum, sed etiam quam Leuitae. Deinde accedebant primitiae, primogenita, oblationes, quae si omnia computentur, in magnum thesaurum excrecere necesse erat redditus, & possessiones Sacerdotum. Hucusque Becanus. Videat modò Cutellius, si hodie Ecclesiastici sint ditiores laici, vt olim erant Sacerdotes & Leuitae. Et posthaec scripta inueni hanc sententiam de Leuitis docere etiam Valenzuelam in *defens. cens. Pauli V. part. 3. num. 97.*

4. Sed deueniendo in specie ad particulare statutum positum in titulo huius resolutionis, dico esse contra libertatem Ecclesiasticam, & idèd constitutionem dicti Federici, in qua etiam tale statutum continebatur, totam postea Carolus II. vt visum est, reuocauit. Vnde *vbi supra* Afflictus dixit: Non seruatur ista constitutio quòd Ecclesia debet vendere intra annum. Pro qua veritate confirmanda satis est adducere determinatione sacrae Rotae Romanae, quae in vna Veneta censurarum, quam penes me impressam habeo *fol. 21.* sic habet: Quod verò attinet ad illum articulum particularem, vt Ecclesia intra certum tempus, verbi gratia, vnus vel duorum, vel duodecim annorum bona immobilia vendere laicis teneatur, illum expressè condemnauit Alexander IV. in *cap. 1. §. fin. de immunitate Ecclesiastica lib. 6.* in hae verba: Nec etiam liceat illud ipsas Ecclesias, vel personas ad distraendum, vel alienandum, aut extra manum suam ponendum, iam acquisita, vel quae deinceps acquirant, aliquatenus coarctare. Hae ibi. Et idèd non valere statutum laicorum contrarium disponens, notauerunt *ibidem* Geminianus *num. 5. vers. Nota quod laici.* Francus *num. 5.* Decius in *capite Ecclesiae S. Mariae, numer. 192. vers. 8.* non valet statutum, de *cons. & Baldus in Authem. hoc ins. porre. num. 18. vers. Et propterea non valet.* Cod. de *sacro sanct. Eccles.* vbi agit contra statutum Senatus quo cauebatur vt Hospitale S. Mariae teneretur vendere possessiones. Idem tenuit Hostiensis in *cap. cum laicis, numer. 5. sup. verbo de alienatione, de reb. Eccles. non alienand.* Archidiaconus, in *cap. Romana, num. 23. in verbo consuetudine, de appellat. lib. 6.* Hucusque sacra Rota, vbi paulò post *fol. 24.* hae addit: Cum in hac materia sacrorum Conciliorum, & Romanorum Pontificum diuina responsa, quae clara sunt, seruati debeant, non oportet admodum sollicitè querere, cur aliqui iuris ciuilibus potissimum Interpretes contrarium consulerint, & anxie laborare, vt eorum responsis singulariter respondeatur, cum notum sit eos saepe vel lucri cupiditate, vel studio adulandi Principibus laicis, vel sacrorum Canonum imperitia, sic in transuer-

sim actos, vt in luce clara sponte cœcutire voluerint. Sed hoc non obstatè respon det postea ad omnes rationes, vide etiam Theologos Relig. Seruorum in *defens. cens. Pauli V. cap. 7. fol. 110.* vbi hoc statutum Federici esse contra sacros Canones demonstrant; quod etiam docuit Bernardus Giusti in *defens. libri. Eccles. fol. 19.* plures adducens Doctores, quibus adde Maynardum de *privileg. Eccles. part. 2. art. 22. num. 44.* & Surdum *volum. 1. conf. 2. num. 20.* Remanet igitur satis firmata nostra sententia, nempe statutum hoc Federici esse contra immunitatem Ecclesiasticam. Ad id verò, quod Cutellius asserit, compescendam esse nimiam cupiditatem Ecclesiasticorum, in acquirendis superfluis: vnde etiam ad dietas leges Federici *cap. 3. nor. 4. num. 4.* putat in Comitibus generalibus dictis Parlamento exemptis modum in querendo adhibendum esse, ne futuris in ævis questionum parte aliqua eos priuare opus sit, nève nimia pietatis studio posteris, vt impij videantur, materiam relinquunt, & quod fuit ad leuandam necessitatem statutum, propter copiam in causam luxus conuertatur. Ita ille. Ad id, inquam, respondendum est eo modo quo responderunt Theologi Religionis Seruorum ad Paulum Seruitam exaggerantem hæc omnia, quæ Cutellius nunc exagerat, sic enim asserunt in *defens. cens. Pauli V. c. 7. fol. 103.* [Ne giusta è la querela che tuto al fine passerà nella Chiesa. Poiche molte cose sono, le quali non ci passano ne passeranno giamai. Vi sono i feudi, e i fideicommissi che gli vni e gl'alteri rimangono perpetuamente nelle famiglie, Vi sono i beni de i Principi, i quali si ritengono per mantenimento del Principato. Oltre à ciò vi sono, e vi farano sempre (merce della malicia humana) huomini auari dalle cui mani scarse non è pericolo ch'escia vn denaro, no che i beni stabili. Vi sono prodighi e dissipatori, i quali dispensano le facultà in prendere suoi piaceri, poco ricordeuoli delle Chiese e Monasterij, e altri vi sono ch'attendono alle pompe, e grandezze, & à spendere il loro in ogni altra cosa fuor che in honor di Dio e delle Chiese. Il mondo sempre hebbe & haurà si fatta gente. Per il che non è pericolo che la Chiesa di tutti i beni s'impadronisca giamai. S'aggiunge appresso che la vicissitudine de i tempi tal' hora apporta che per qualche accidente quello che è della Chiesa sia dal secolo usurpato. Quate cose hoggi di sono godute etiam di da Principi, le quali erano prima della Chiesa? Nò si scende al particolare, perche non è intendimento d'offendere, ma di defendere. Ma come si può meglio dimonstrare la debolezza de questa ragione (ch'è l'Achille de i laici) quanto considerate tanti secoli andati da che la Chiesa fa acquisti? Ha già tanti e tanti centinaia d'anni che si lasciano facultà alla Chiesa? non già com' à tempi d' hoggi vn poco di fondo, di censo, di legati, ma le città, & i stati intieri, nondimeno si veggono e Cittadini, e Principi, e Nobili & ignobili in tanto numero possedere amplissime ricchezze, abundantissimi beni, e mantenersi nelle grandezze, e splendidezze loro. Non s'è ancora veduto il mondo rouinare, en tanti disordini, e disorbitanze che si dicono.] Ita supradicti Theologi. Vide etiam Vgolinum in *resp. ad Iuriscons. Pat. cap. 6. num. 3. & sequ.* Tortium in *Apol. pro libert. Eccles. fol. mibi. 26.* Iulium Bossium in *respons. ad M. Antonium Capellum, part. 4. cap. 6. fol. 174.* Bernardum Iustum in *defens. lib. Eccles. fol. mibi. 17.* & tandem Collegium Bononiense in *consil. pro lib. Eccles. num. 31. & 32.* vbi sic ait, Vtilitas publica ne laici nimis onerentur collectis, præferri nõ debet priuatæ Clericorum, nõ vt bona apud Ecclesiasticos maneat, respicit publicam vtilitatem,

maximè si ad Ecclesias, quæ vtilitas præfertur publicæ profanæ, & Clerici si non grauantur collectis, quibus tamen quandoque grauantur, saltem grauantur pluribus aliis oneribus Ecclesiasticis directis ad bonum spirituale laicorum, & quo magis diuitiæ crescunt, magis etiam crescit elemosynarum onus & cura multiplicandi numerum Religiosorum. Ita venerandum illud Iuriscoonsultorum Collegium, cui adde Viganum de *immunitate Ecclesiast. disputatione 3. folio 53.* ita asserentem: Sed quoniam laici falsò queri solent de Ecclesiasticis, quasi de profusissimis, vt dicunt simplicium largitionibus, Ecclesiarum census nimium creuerint. Audiant quæso Concilij Parisiensis sub Ludouico & Lothario imperatore celebrati verè aurea verba, quæ si quisque secum animo reuolvens diligenter perpenderit, cessarent profectò tam iniustæ, tam indignæ querelæ. Ita enim *lib. 1. cap. 18.* traditum est. Cesset ergo ambitio, quæ dicere solet, nimis rerum habere Ecclesiam Christi, & perpendat, quia quantæcumque sint res Ecclesiæ, si eo modo, quo dispensandæ sunt, dispensentur, nimia non sunt & paulò post: Mira namque res, ambitio mundialis satis non habet, & Ecclesia Christi nimium habet? Hucvique Viganus ex sacro illo Concilio. Sed sciat Cutellius hodie fere omnes exemptos non solum superflua, sed etiam neque necessaria habere. Audiat quæso Paulum Comitolum virum doctum ex Societate Iesv in *Apol. pro monitorio Pauli V. cap. 3. num. 6.* [Tanto lontano e dal vero che alle persone sacre è Religiose auanzi la roba, quanto il contrario è contestatissimo con euidente calcolo è senzata esperièza. Il calcolo è tale. Facciasi vn cumulo di tutti i beni dalla chiesa, e si repartano in parti vguale, e in tante quante sono le persone che di quelle deuono viuere, ti dico ch' à moltissime e à moltissime persone mancheria il necessario vitto e vestito. Oltre che in questo calcolo non vi potrà essere forma alcuna di giustitia distributua, perche tanto toccherà all' infimo Chierico, come à gran Prelati, à quali per ogni rispetto maggiorata si deue ch' à quelli che non sono di simil grado. L'esperienza senzata è che leuata vna ò due Religioni meno numerose come à dire à la Benedittina, e la Certosina, tutti non hanno da viuere, che per questo è stata poco à poco introdotta la proprietà in tante Congregationi di Regolari così d'huomini, come di donne, perche in commune non haueano, ne hanno da mantenersi. E di questo disordine caggione sono i secolari, che con le loro entrate non danno vitto ne vestito commune, se bene in parte potrebbero essere solleuate molte Congregationi di Regolari con quel ch' alcuni altri di chiesa hanno di seruicio. Ma con tutto ciò moltissimi Religiosi e Religiose resterebbono in bisogno per lasciar indietro innumerabili Preti e chierici sparsi per le Prouincie della Christianità, i quali nelluna parte harebbono di detto solleuamento. Da questa senzata proua ogn' vno vedrà quanto falso sia ciò che Fra Paolo dice nel libro delle considerationi, che gli Ecclesiastici hanno venticinque volte tanto di quanto si douerebbono contentare.] Ita Comitulus cui etiam adde Laurentium Ortiz de *immunitate Eccles. part. 3. consid. 4. fol. 313.* Ex his igitur apparet supradictum statutum, de quo in hac Resolutione locuti sumus, esse contra libertatem Ecclesiasticam: debebat igitur Cutellius talia statuta resillere, & detestari doctrinam Signoroli, & aliorum, quam adducit, iam à communi schola Canonistarum & Theologorum acriter reprobata, neque debebat timere ruinam Regnorum ex

legatis & elemosynis, quas laici Ecclesiasticis relinquunt.

RESOL. III.

An si licita lex prohibens, ne bona vulgo dicta Realingo, transferantur in Ecclesias, vulgo à Manomorta, sine licentia Regis? Ex part. 1. tract. 2. Ref. 104. alias 103.

Sup. hoc in duabus Ref. seqq. & in aliis eorum notat.

§. 1. **H**æc lex posita est in quibusdam Regnis, illam defendit nonnulli Olibanus in tract. de iure fisci, cap. 7. n. 32. quia ait ipse: [Omnia bona Regni à principio sunt de Realingo, & sunt Regis, & ipse potuit legem in eis ponere, ne sine licentia sua transirent in Ecclesiam.]

2. Sed dictam legem esse contra immunitatem Ecclesiasticam, docent non solum Theologi, sed inter Hispanos, Iurisperitos doctus Ioann. Valeus in suis differentiis viris que scrii; verb. Bona, different. 3. per totum; Ad illud, & non pigebit. Vnde etiam supra.

*Lup. in Ref. que hic sunt 1. & 7.

RESOL. IV.

An leges Amortizationis sint contra Immunitatem Ecclesiasticam? Ex part. 3. tract. 1. Ref. 14.

Quæ hic est Ref. antecedens, & in Ref. seqq. & infra in Ref. 9. cursum in §. ult. & late in Refol. 18. §. Ad exemplum, Regni Galliar, & in Refol. 19. & vide etiam doctrinam Ref. 8.

§. 1. **D**e hac questione egi in tract. 1. refol. 103. & non placuit opinio mea aliquibus Iurisperitis, qui adducebant Arnolum Ruzeum, Petrum Pechium, Carolum Degrossalium, & Chopinum, defendentes legem Amortizationis extantem apud Gallos, qua bona stabilia prohibentur alienari in manum mortuam absque Principis licentia, & certa pecunia soluta.

2. Sed ego iterum puto supradictam legem esse contra immunitatem Ecclesiasticam, & pro hæc sententia, nunc non adducam Theologos, sed Iurisperitos, & inter illos Ioanem Bertran. de Gueuara, qui fuit Visitator Generalis pro Rege nostro in Regno Neapolitano, & postea Præses Supremi Consilij Italiae, & Archiepiscopus Compostellanensis igitur vir doctissimus in propugnaculo libert. Eccles. asser. 1. §. 6. num. 21. sic asserit, Amortizationis leges de quibus in primo argumento contrario, nil obstant; eas enim nonnulli (& male) defendere conantur, eo quod agant bonis de quærendis, nõ de quæsitis, Alij allerunt, & deterius, ut est Belluga rubr. 13. §. ventianus, n. 30.

3. quia à principio omnia fuerunt Regis, & merito Rex in traditione rei propria potuit apponere legem Amortizationis, sed hoc non potest sustineri, quia Princeps non fuit dominus omnium bonorum sui Regni, sed quoad protectionem, & iurisdictionem, ut in l. bene à Zenone, vbi Glossa recepta, C. de quadr. prefer. nam Princeps à populo potestatem habet. §. sed quod Principi placuit. de iure nat. Alij (& melius) ut ibi per Bellugam n. 37. dicunt quod hæc leges amortizationis sunt mixtae laicorum & Clericorum latae in comitiis curiatis omnium statuum. Alij (& rectius) ut Pechius, id totum tribuunt scientiæ, & patientiæ Pontificum. Ita Gueuara, qui etiam subdit in num. 22. quod lex amortizationis lata à Ioanne I. I. in Regno Castellæ, fuit postea reuocata à Catholico, & sapientissimo Rege Philippo II.

4. Et ex his patet responsio ad rationem Olibani, quem adduximus in dicta refol. 103. pro contraria sententia. Dicendum est igitur cum Valenziola in defens. cels. part. 3. n. 202. quod si in aliquo Regno

viget lex, amortizationis, illam licet observari, quia adest privilegium Summi Pontificis, vel eius tolerantia, secus autem erit contra immunitatem Ecclesiasticam.

RESOL. V.

An leges Amortizationis sint contra Immunitatem Ecclesiasticam? Ex part. 4. tract. 1. Ref. 57.

§. 1. **D**e hac materia tractatum est in p. 1. tract. 2. refol. 103. & in 3. p. tract. 1. refol. 14. vbi damnauit supradictas leges; in quibus bona stabilia prohibentur alienari in manum mortuam absque Principis licentia & certa pecunia soluta.

2. Sed quia cum quodam Iurisperito olim mihi fuit magna controversia super hac questione, præter Doctores quos in dictis locis adduxi, nunc alios adducam. Et ideo Theologi Religionis feruorum in defens. censurar. Pauli V. capite. 7. ad argument. 8. sic asserunt. [Il costume dell' amortizatione douunque si vñ è contrattata, e perciò non può seruire per ragione, e per prova.] Io. Franciscus Fagnanus in respons. pro cens. Pauli V. fol. mibi 82. amortizationem Ecclesiasticam liberat, aduersam esse, nulloque iure defendi, aut sustineri posse arbitror. Et nouissimè hanc opinionem tenet Io. Cochier in vindictis libertatis Eccles. part. 1. cap. 11. per tot. vbi n. 6. obseruat Carolum II. Siciliae Regem similem legem reuocasse, satisque esse arbitratus est, si bona immobilia cum onere suo ad Ecclesiam transirent, & ratio nostræ sententiæ est, quia Constantinus Magnus liberum cuique decedenti fecerit arbitrium Ecclesiæ, quæ velit relinquendi, ut patet ex l. 1. C. de sacros. Eccles. vide etiam cap. 1. & cap. fin. de immunit. Eccles. in 6. Bartolum, Alexandrum, Ruinum, Iasonem & alios in l. 1. de sacros. Eccles. ceteras rationes adducit Cochier loc. cit.

3. Dicendum est igitur quod libera Ecclesiastica violatur ob necessitatem pendente amortizationis, quod verum esse puto stando in iure communis, secus autem si hoc efficeretur in aliquo Regno ex privilegio Summi Pontificis, vel ex tolerantia approbatia, quæ quidem si adint, videbunt illi ad quos spectat.

RESOL. VI.

An statutum prohibens alienationem bonorum in non subditos sit contra Immunitatem Ecclesiasticam? Et explanatur personas exemptas in odiosis, & onerosis non venire in appellatione vniuersitatis, & populi, & territorij: venire tamen in favorabilibus; & hæc distinctio adhibenda est quoad Clericos, qui cum sine pars Respublica, veniunt in appellatione populi in favorabilibus, secus autem in odiosis: Ex part. 4. tract. 1. Ref. 70.

§. 1. **V**idetur negatim respondendum, quia hoc statutum, ne liceat alienare in non subditos, non censetur inferre non subditis iniuriam; cum à Iurisperitis communiter validum iudicetur; ergo nec personæ Ecclesiasticæ exemptæ sibi illatam iniuriam nec prohibitionem conueniri possunt, cum exempti exteris æquiparentur, ex Io. Andrea in c. 2. d. constit. in 6.

2. His tamen non obstantibus, tale statutum non comprehendere Clericos, & si comprehendat esse contra immunitatem Ecclesiasticam dicendum est,

Quæ hic sunt præcedentia in annotatione præcedenti Ref.

Sup. hoc in duabus Ref. seqq. supra doctrinam Refol. 4. alias in l. 1. de sacros. Eccles. & 99. c. 1. per totum.

2. Vide etiam Refol. 19. & vide etiam §. Vnde etiam

est quia personæ Ecclesiasticæ magis exemptæ sunt à potestate Principis secularis, quam alienigenæ seculares, nam hi consentiendo possunt derogare iurisdictioni iudicis laici, ex l. i. C. de iurisd. omn. iudic. illæ autem minime, ut patet in cap. si diligenti, de foro compet. Ergo magis læduntur si lege laica obligentur, quam alienigenæ. Deinde magnum est delictum inter exemptos etiam in territorio, vel diœcesi existentes, & alios existentes extra territorium, vel diœcesim: nato illi etsi non sint de diœcesi, sunt tamen in diœcesi: hi tamen neque sunt in diœcesi, neque de diœcesi, quod etiam eodem modo dicendum est quoad territorium, ut patet ex Felino in cap. grane, num. 2. de officio ordin. Hinc sentiunt Doctores personæ exemptas in odiosis & onerosis non venire appellatione vniuersitatis, populi, & territorij, venire tamen in favorabilibus, ut docet Felinus & Paulus de Castro in cap. Rodolphus, n. 34. de rescript. Eademque distinctio adhibenda est quoad Clericos, qui cum sint pars reipublicæ, ex l. i. d. huius studij, ff. de iustit. & iur. veniunt appellatione populi in favorabilibus, secus autem in odiosis, ut notat Abbas in cap. Ecclesia sancta Maria, & Felinus ibidem num. 74. Decius n. 10. de consil. Merito igitur asseruit Riminaldus consil. 11, num. 101. vol. 1. in hac materia fallax esse argumentum de exteris ad Clericos: vnde ex his omnibus patet responsum ad argumentum pro negativa sententia adductum, & hæc omnia docet Ioannes Franciscus Fagnanus in respons. pro censuris Pauli V. part. 3. fol. 75. & Philippus Maynardus de priuileg. Eccles. part. 2. art. 22. num. 21. & seq. cum aliis penes ipsum.

3. Notandum est etiam hic obiter quod licet Princeps possit suis subditis prohibere immobilium alienationem, ex l. si in emptione, §. omnium, ff. de contrahend. emp. & ex l. de pollicitationibus, in fine, ff. de pollicit. tamen talis prohibitio non procedit in præiudicium Clericorum, & Ecclesiarum, tunc enim non valet, ex cap. fin. de immunitate Eccles. in 6. Vide Collegium Bononiense in respons. pro libertate Ecclesiast. num. 14. Vgolmus in respons. ad Iurisconsulti. Gymnasij Patavinij, cap. 6. num. 8. & seq. cum Maynardo loco citato, num. 67. Nam licet dictum statutum quoad verba non videatur infringere Ecclesiasticam libertatem, cum præcipiat subditis; tamen quoad mentem est contra libertatem Ecclesiasticam, faciendo fraudem de persona ad personam, per ea quæ adducit Surdus volum. 3. consil. 301. num. 76.

RESOL. VII.

An sit contra libertatem Ecclesiasticam condere statutum, ut immobilia non alienentur extraneis, prohibendo expresse ut non alienentur in personas Ecclesiasticas?
Et notatur in tali casu posse Episcopos cogere statuentes, ut declarent illud statutum non debere extendi ad Clericos? Ex p. 1. tract. 2. Ref. 58. alias 57.

§. 1. Negatiue respondent aliqui, ut Molina, quod valde miror, de iust. tom. 1. tract. 2. disp. 140. num. 18. & alij quamplures Iurisconsulti, quos asserit, & sequitur nouissime Christophorus de Anguiano in tract. de legib. tom. 1. lib. 2. contr. 15. num. 33. & seq. & tales statuentes non incurtere in excommunicationem Bulla putauit Iacobus de Grassis in suis decis. part. 2. lib. 4. cap. 18. num. 233. vbi hæc verba asseruit: in statuto cauetur, quod nullus subditus potestati Mediolani possit alienare rem immobilem in non subditum nisi soluat tantum pro libra, expresse prohibendo, ne possit alienare in personam Ecclesiasticam, dico,

quod tale statutum est iudicium, & non improbandum, nec censendum contra libertatem Ecclesiæ: quia est conditum favore publici, & communis boni, & subditorum, ut eis salua immobilia, & territoria conferentur. Ita ille.

2. Sed talis opinio est contra communem, & veram sententiam omnium Theologorum, & Iurifconsultorum, quam inter alios docet Comitulus in 11. Apolog. cap. 1. n. 18. fol. mibi 26. Bonius in respons. ad M. Paulam, par. 3. fol. mibi 33. Colleg. Bonon. in respons. pro libert. Ecclesiastica, num. 18. & seq. Vgolmus in respons. ad Iurisconsulti. Gymnasij Patavinij, cap. 6. §. 1. & seq. Vignanius tract. de immun. Eccles. disp. 3. concl. 2. Barbola in o. ad lib. 1. Deuot. tit. 2. cap. Ecclesia S. Maria, de consil. num. 22. tom. 1. Franc. Fagnan. in tract. de iust. cons. Pauli V. part. 3. fol. 41. Genuesis in pract. Ecclesiastica, n. 9. 379. num. 5. Duardus in Bulla Cam. lib. 2. can. 15. q. 19. num. 83. Filiucius tom. 1. r. 161. c. 10. num. 272. Reginaldus in praxi, tom. 1. lib. 9. c. 23. n. 359. Suar. contra Regem Angliæ, Martha de iurisd. part. 4. cent. 1. cas. 6. num. 16. Belletus in disquis. scilicet part. 1. tit. 4. §. 4. num. 1. & 4. vbi citat quamplures Doctores, Surdus lib. 3. cons. 301. num. 67. Maynardus de priuileg. Eccles. contra Venetos, part. 2. art. 22. num. 67. & seq. & alij.

3. Et ratio est, quia tale statutum prohibet Ecclesiasticis, quod nec naturali, nec diuino iure prohibitum est: imò, id humano iure concessum est, ut patet ex leg. generali, & leg. in hunc. de sacros. Eccles. vbi conceditur, ut Ecclesiasticis liberè legari, & donari possint à laicis eorum bona, tam inter viuos, quam inter mortuos. Et hoc facere prohibentes damnantur expresse in cap. eos. de immun. Eccles. in 6. Et hoc maxime procederet, si statutum expresse prohiberet, ne fiat alienatio in Ecclesias, ut ex multis notat Bellet. vbi sup. num. 4. Et etiam talis mentio Ecclesiasticorum non adesset, sed tantum laici, & subditi nominarentur; adhuc tale statutum Clericos non comprehenderet, nec illis præiudicaret: nam, ut bene notat Maynardus vbi sup. num. 68. licet dictum statutum, quoad verba, non videretur infringere Ecclesiasticam libertatem, cum præcipiat subditis, tamè quoad mentem, est contra libertatem Ecclesiasticam, faciendo fraudem de persona ad personam. Et in similibus non tantum inspicitur, cum quo statuens loquatur, sed in quem effectum sermo conferatur.

4. Adde, quod nulla dispositio generalis comprehendit casus, vel personas in specie priuilegiatas; & sub generali dispositione non comprehenditur id, quod in specie disponi non potest, ex leg. Lucius, §. pen. ad municip. Vnde ut supra dixi, valde miror, Grassium, virum Ecclesiasticum, doctum, & pium, contrarium dixisse. Et idè, speciatim loquendo de illo statuto Mediolanensi, obseruat Maynardus vbi sup. cum Menoch. lib. 9. cons. 878. num. 10. in fin. Senat. Mediolanensem consueuisse seruare, ut illud statutum Clericos non comprehendat.

5. Notandum est verò, quod, licet Coriolan. in exposit. Bull. Cane, excomm. 15. fol. mibi 958. asserat, statutum, quod non alienentur bona immobilia in extraneos, non esse contra libertatem Ecclesiasticam, tamen docet, in tali casu posse Episcopos cogere ita statuentes, ut declarent, illud statutum non debere extendi ad Clericos. Vide Surdum li. 3. cons. 301. n. 45.

RESOL. VIII.

An valeat statutum saculare, quo cauetur, ne bona immobilia transferantur in Ecclesiasticas personas sine Regia facultate? Ex part. 4. tit. 1. Ref. 13.
§. 1. Affirma

IN NATI
tribuit
O. IX. X.
E. III

Sup. in §. 2. huius Ref.
Sub hoc infra in Resol. II §. vnde. & in 14. §. Philopus Franc. &c.

Sup. hoc in
duabus præ-
cedentibus
Resol. & in
aliis earum
primarum
annotat.

§. 1. **A**ffirmatiuam sententiam docet Pereira de *manu Regia part. 2. cap. 67. num. 9. & seq.* ratione publicæ utilitatis, cum oporteat bona illa relictari & conseruari pro defensione Reipublicæ, & pro subeundis tributis, quæ Ecclesiasticis personis nequeunt imponi. Deinde hoc pactum dominus directus in concessione emphyteutis licite apponere potest: ergo & Respublica, & tandem, quia in tali statuto tollitur Clericis solum id, quod tanquam ciuibus illis competit, ergo non erit contra libertatem Ecclesiasticam, quæ solum versatur in his, quæ Clericis, vel Ecclesiis competunt, quatenus tales sunt, non autem quatenus ciues.

2. Verum mihi displicet his temporibus hanc opinionem typis mandatam fuisse à viro tam docto, vt reuera Pereira est, cum fuerit reprobata à SS. Domino nostro Paulo V. & Paulus Seruita cum rationibus adductis à Pereira simile statutum impositum defendebat, vt patet apud Iulium Rosso in *respons. ad M. Anton. Capellam part. 4. cap. 1. & seq.* Valenzuelam in *defens. cens. Pauli V. part. 3.* Bertran. de Gueuarra in *propugn. libert. Eccl. assert. 2. §. 6.* Theologos Religionis Seruitæ in *defens. cens. Pauli V. c. 7.* Maynardum de *privileg. cler. p. 2. art. 22. n. 52.* Antonium Bouium in *respons. ad Paulum Seruitam part. 3.* Fagnanum de *iust. cens. Pauli V. part. 3.* Anastasium Germonium in *assert. immunit. Eccl. cap. 7.* Vgolinum in *respons. ad Iuriscons. Gymnasij Patavinæ cap. 6.* respondentes ad argumenta, quæ Paulus Seruita, & nouissime Pereira pro tali statuto adducunt, & cum Paulus Seruita adduceret pro defensione huius sententiæ statutum Regni Portugallie, de quo loquitur Pereira, supradicti authores respondent statutum Portugallie iustificari ex priuilegio Pontificis, & Concordatis; & tamen Pereira, his non obstantibus, vult illud defendere in terminis iuris communis, quod minime admittendum est, cum sit aperte contra immunitatem Ecclesiasticam.

3. Sed non grauabor hic apponere verba aliquorum Doctorum ex supradictis, & ideo Antonius Bouius *ubi supra ad argum. 10. fol. mibi 42.* sic asserit. [In Portogallo vi sono simili leggi, ma fatte di concordia col Clero e di consenso del Papa. Vegghasi Francisco Celio nel trattato de immunitate Ecclesiastica nel fine, che riferisce trà l'altre leggi che hauea fatto Alfonso III. ancora questa, e racconta che percio ne fu scomunicato de Honorio III. e tutto il Regno interdetto, sin che poi ne fu assoluto e si fecero d'accordo con questi Ecclesiastici alcuni articoli che furono dal Papa approbati, e dice questo Autore d'auer egli stesso veduto le Bulle Apostoliche, e dice il luogo doue si conseruano. Iulius Rosso *loc. cit. ad argum. 27.* sic ait. [In Francia se fu fatta tal legge, fu fatta co'l consentimento della santa Sede si come anche ne Regni di Portogallo.] Fagnanus *ubi supra fol. mibi 81.* sic ait. Legem verò Regni Lusitanie cum san& memor. Clemens IV. compertam habuisset, ad Regem protinus literas dedit, vt correctione non expectata eam reuocaret. Imò Francisc. Cælius *tract. de immunit. Eccl.* scriptum reliquit, Regem Alphonsum similem in dicto Regno legem condidisse, ac propterea ab Honorio III. fuisse excommunicatum, ac Regnum interdictum, posteaque ipsum absolutum intis cum Clero conuentionibus, quas ait fuisse postea à Summo Pontifice approbatas, sequæ Apostolicum eius vidisse diploma. Ita Fagnanus, & Anastasius Germonius in *assert. libert. Eccl. cap. 7. fol. mibi 73.* cum Collegio Bononiensi in *respons. pro libertat. Eccl. num. 39.* Igitur in Pontificio diplomate debebat Pereira legem illam Lusitanam fundare, & non in iure communi: fundamenta vero nostræ sen-

tentiæ videbis apud citatos Doctores, quæ ex sacris Canonibus, & aperis rationibus illam acerrimè defendunt; nec aliter potest sustineri. Vide omnes Canonistas in *cap. fin. de immunit. Eccl. in 6.* Dicendum est igitur, tale statutum esse contra immunitatem Ecclesiasticam, quia in illo sunt nominati Clerici & Ecclesiæ, vt in *seq. resol.* videbimus; tum etiam, quia si non essent nominati, disponderet super pertinentiis ad iurisdictionem Ecclesiasticam, ac etiam, quia forma non potest impleri sine magna difficultate, ideo præter citatos Doctores, & præcipuè Maynardum de *privileg. Eccl. part. 2. art. 22. num. 61. & seq.* Collegium Bononiense in *respons. pro libert. Eccl. num. 13. & 14.* Aponte in *respons. pro cens. Venetæ fol. 83. & seq. 93. vsque ad 98.* hanc sententiam reprobat Zabarella, quem citat & sequitur Corneus *vol. 3. conf. 64. num. 4.* Lapus *allegat. 92. num. 7.* & ibi Mandosius Felinus in *cap. Ecclesia S. Mariae de constit. num. 86.* Syluester *ver. immunitas 2. num. 5.* Laderchius *conf. 103. num. 1. 2. & seq.* cum aliis communiter. Igitur dum superioris licentia requiritur, ab eo omnis pendet contractatio, & sic nullo modo libera; ergo est contra libertatem Ecclesiæ.

RESOL. IX.

An statutum seu lex prohibens ne bona stabilia alienentur in Ecclesias, & personas Ecclesiasticas sit licitum?
Ex part. 6. tract. 3. Resol. 1.

§. 1. **C**um pars quinta meorum Resolutionum Moralium ex editione Lugdunensi penes Laurentium Durand hoc anno 1639. iterum post quatuor menses excussa fuisset Venetiis apud Franciscum Babam, post Resolutionem tertiam, Tractatus primi fuit ab Auctore Anonymo apposita quedam Additio, in qua contra me insurgens ad propositam quæstionem affirmatiuè respondet, nixus auctoritate Riccardi de Saliceto, Barbatij, Baldi, Molinæ, & aliorum.

2. Possit hæc opinio probari. Primò, quia similia statuta conceduntur intuitu boni communis & ob publicam utilitatem: ergo comprehendunt etiam Clericos, qui illa seruare tenentur vt ex multis tradit Castillo, Sotomaior de *Tertius. tom. 7. cap. 8. num. 25.* & Moscoso in *allegat. pro ciuitate Panormis. art. 1. num. 13.*

3. Secundò, quia sicut ex pacto, & ex testamento possunt conuenire priuati pro eorum interesse, ne bona in Ecclesias alienentur, ex *l. fin. C. de pact. inter empr. & vendit.* Ita & Princeps pro iure sui vniuersalis dominij, & interesse Reipublicæ idem poterit constitutere: nam de pacto ad statutum valet argumentum, ex *l. fin. C. de fideiuss.*

4. Tertio, quia validum est statutum, quod ingreditur Monasterium non succedat, teste Bartolo *in l. final. num. 6. C. de pactis.*

5. Quarto, quia aliud est statuere super bona Ecclesiis acquisita, aliud super bonis acquirendis, seu non acquisitis: super quibus licitum est Principibus statuere, ex Baldo in *c. qua in Ecclesiis, num. 8. de constit. & aliis.*

6. Quintò, quia ex frequenti translatione bonorum in Ecclesias ita minuuntur vires Reipublicæ, vt in breui timendum sit, ne tuendo imperio non sufficiant.

7. Sextò, & in hoc argumento maximè se fundat noster Lucifugus Additionator: quia ita seruatur in Regno Gallie, vbi Clerici non possunt acquirere bona immobilia abique amortizatione, & dispensatione sextum.

satione. Principis. Idem in Regno Portugallie. Idem in Dominio Veneto; cum hac tamen moderatione, vt infra biennium bona donata, vel testamento relicta tenentur Ecclesiastici ponere extra manum, & alienare. Et tandem obseruat idem seruari in Brabantia, & Germania.

RESOL. X.

Proponuntur fundamenta pro negativa sententia. Et deducitur, an dictum statutum sit contra sacros Canones, & illud promulgantes, & obseruantes sint violatores libertatis Ecclesiasticae, & incidam in censuram Bullae Cenae: Ex part. 6. tr. 3. Ref. 2.

§. I. Sed his minimè suffragantibus dictum statutum esse contra Sacros Canones; & illud promulgantes, & obseruatores esse violatores libertatis Ecclesiasticae, & in censuras Cenae incidere omnino dicendum est. Probatum primò, quia statutum prohibens Ecclesiis, & piis causis, personisque Ecclesiasticis, id quod eis competit ex privilegio dato, vel à Romanis Pontificibus, vel ab Imperatoribus, est contra libertatem Ecclesiasticam: sed statutum de quo loquimur est tale; ergo, &c. Maior patet ex communi Doctorum sententia; ita docet Hostiensis in cap. final. de reb. Eccles. non alienand. Innocentius in cap. noueris, num. 2. vers. his igitur, de sentent. excommunicat. & ibi Ioan. Andreas num. 2. Panotmitanus in cap. Ecclesia Sanctae Mariae de constit. num. 23. & ibi Felinus num. 69. Decius num. 6. Barolus in l. filius familias, §. Dini il. 2. num. 12. ff. de legat. 1. & in l. eunctos populos, n. 29. C. de summa Trinitate. Baldus in l. privilegia, num. 1. C. de sacrosanct. Eccles. Lucas de Peña in l. 21. numero 5. C. de nauib. non excus. lib. 11. Cagnolus in l. final. C. de pactis, num. 186. Bertrandus lib. 1. consil. 50. num. 2. Ioannes Lupus tract. de libert. Eccles. part. 2. quest. 10. num. 12. & 16. Lapsus alleg. 91. num. 2. in fin. Grammaticus decis. 109. num. 13. & alij.

1. Quod autem hoc statutum (vt in minore argumenti supponitur) tollat privilegium concessum Ecclesiae & Clericis à Deo, à iure Canonico & Ciuili, probatur. Et iure quidem diuino: quia Deus, cuius intuitu donatur Ecclesiis, & qui rerum omnium verus est & proprius Dominus, ex l. adeo, §. cum quis, ff. de acquir. rer. domin. & apud quem est verum dominium super omnem Creaturam, cum sit creator omnium, vt explicat Petrus Cardinalis Bertrandus tract. de origin. iurisdict. quest. 4. n. 13.) omnia in vsum hominum concessit, l. in pecudum, ff. de vsur. l. 2. ff. de stat. homin. idem Bertrandus praescripto loco, num. 17. vers. sic reseruat; cum ab hac Dei liberali concessione Ecclesiae, & Ecclesiasticae personae non reperiatur excepta, necesse est fateri, eas hoc quoque Dei beneficio ex diuina concessione & largitione proueniente vti debere.

3. Iure etiam Canonico particulariter Ecclesiae, Ecclesiasticaeque personae privilegiatae reperiuntur, cap. futuram Ecclesiam, & cap. videntes 12. quest. 1. vbi Urbanus Papa idoneam rationem reddit; cur oportuerit Ecclesiis praedia donare, & semel donata inuolubiliter retinere; quia videlicet plus vtilitatis conferri poterat fidelibus, si haereditates & agros, quos prius vendebant, traderent ipsis Ecclesiis habendos, vt ex fructibus eorum fidelibus prouideretur, quam si solum pretium consignarent.

4. De iure ciuili exploratum est, licere vnicuique relinquere Ecclesiis & Ecclesiasticis personis quantum bonorum etiam immobilium optauerit l. 1.

& l. generali, & l. iubemus la 2. & l. fin. C. de sacrosanct. Eccles. quod ad eum verum est, vt frequentia extent antiquitatis exempla; vnde constat inuitari solitos fideles ad dandum Ecclesiis, & principes saeculares laici legibus constituisse, vt collata aeterna firmitate roborentur; nam ommissis caeteris lib. 3. Legum VVifigoborum, tit. 1. l. 1. sic constitutum extat. Quaecumque res Sanctis Dei Basilicis, aut per Principum, aut per quorumlibet fidelium cognationes collatae reperiuntur, vtiue ac potentialiter pro certo censemus, vt in earum iure, irrenocabili modo, legum aeternitate firmentur, Haec ibi, Ergo cum hoc statutum prohibeatur Clericis, id quod eis de iure diuino, Canonico & Ciuili competit, esse contra libertatem Ecclesiasticam dicendum est.

RESOL. XI.

Fundamentum secundum. Et inferitur posse iudices Ecclesiasticos cogere laicos in statuentes, vt declarent, quod in huiusmodi statutis non comprehenduntur Clerici, neque Ecclesia. Et docetur, quod statuta laicorum quamuis fauorabilia non ligant Clericos, neque Ecclesiam: Ex part. 6. tract. 3. Ref. 3.

§. 1. Probatur secundò, Quia communis Doctorum opinio est, quod statutum Laicorum prohibens alienationem bonorum in forenses & non subditos, non comprehendat Ecclesias & Ecclesiasticas personas, & quatenus comprehenderet non valeat, quia esset contra Ecclesiasticam libertatem: ita quod ex defectu voluntatis Ecclesiae & personae Ecclesiasticae non comprehendantur in statuto; quia non praesumitur statuentes voluisse in generali dispositione comprehendere personas, de quibus etiam voluissent, in specie disponere non potuissent: & quatenus etiam illas comprehendissent, statutum non valeat ex defectu potestatis; ita tenuit Oldradus in quadam sua disputatione, quam refert & sequitur Bartolus in l. filius familias, §. Dini, num. 12. vbi Angelus num. 4. Floria de Sancto Petro, num. 11. cum seq. Fulgofius sub num. 6. vers. quid autem si statutum. Alexander n. 11. & 12. & Iason dicit magis communem num. 72. cum seq. vbi licet postea dicat contrariam opinionem veniorem, & disputando defendi posse; tamen num. 82. ait: quod durum & difficile esset obtinere contra opinionem Bartoli; ac propterea opinionem Bartoli consulendo & iudicando esse tenendam; quae est magis communis & fauet Ecclesiae, & idem dicit in Reperit. dicti. §. Dini, num. 107. & 110. Ripa communem dicit num. 81. Claud. Seyssel nu. 27. Ferdinandus Loazes num. 82. & latius Socinus iunior, vbi attestatur de communi num. 166. cum seq. & Ioan. Crocius num. 88. ff. de legat. 1. Et ratio est, quia Principes Laici possunt condere leges de his, quae sunt eorum iurisdictionis; non autem possunt terminos eorum iurisdictionis excedere: & probatur ex cap. si Imperator 96. dist. 1. dum loquendo de Imperatore inquit, si est Catholice & filius Ecclesiae, & non Praeful: & scdit; habet privilegia suae potestatis, quae in administrandis legibus Ecclesiasticis diuinitus consequutus est: postea subiungit; & eius beneficiis non ingratum contra dispositionem caelestis ordinis nihil usurpet. Quid ergo Principes Laici possint legem condere, procedit dummodo non tangat Clericos & Ecclesias, ac eorum bona; & non laedant immunitatem Ecclesiasticam per ea, quae superius dicta sunt, & late tradit Sarpus in consil. 301. Cui primum, vers. vt non mouet, vol. 3. aliàs si vellent ligare Clericos, & Ecclesiasticas

Sup. hoc facillime sup. in tr. 1. Ref. 42. §. 2. prope fin. à vers. Et hac. & in Resol. 118. §. vi. & in Ref. 128. §. Sed ne in fine, & in tr. 2. Resol. 162. §. Ad privilegium cursum in fine, & in Ref. 190. §. Ref. pondeo. prope fine, & in Ref. 195. in fine, & in Ref. 201. & 207. §. Igitur. & in Ref. 214. §. 1. post med. & hic

inferius in
tr. 8. Ref. 4. §.
Sed filere. &
in tom. 6. tr.
7. Ref. 119. §.
Igitur ad
medium.

2. Nec obstat dicere, quod Princeps prohibet in supradicto statuto alienationem bonorum suis subditis, quibus potest hoc prohibere, vt patet ex *l. si in emptionem, §. communium, ff. de contrahend. empr.* & ex *l. de pollicitat. in fin. ff. de pollicit. nor. l. si ita quis. §. ea lege, ff. de verb. obligat.* Nam respondetur, quod licet dictum statutum quoad verba non videretur infringere Ecclesiasticam libertatem, cum præcipiat subditis: tamen quoad mentem est contra libertatem Ecclesiasticam faciendo fraudem de persona ad personam: ita Gloss. in *c. finali, de immunit. Eccl. in 6. verb. libertatis*, vbi Io. Andreas, Ancharanus *sub n. 1.* & Geminianus *nu. 1.* Collegium Bononiense inter Consilia Ancharani *consil. 13. Super dubio*, in *med.* Ancharanus *consil. 155.* optimis rationibus *sub nu. 7.* Angelus in *l. filius familias, §. Dini, num. 4.* vbi Floria *num. 22. ff. de legat. 1.* Ancharanus in *repetit. cap. Canonum statuta, sub num. 175. vers. præterea iste, de constitut.* Abbas in *repetit. cap. Ecclesia Sancta Maria, num. 27. & 31. de constitut.* Socinus senior in *consil. 56. viso decreto, n. 2. in fin. vol. 1. & in consil. 14. circa dubia, num. 1. vers. nam. ad hoc respondeo, vol. 4.* Albanus *consil. 8. Pro resolut. n. 13. vers. Sed his non obstantibus, cum sed. & sub num. 20.* Riminald. iunior in *consil. 15. in presenti causa, num. 92. vol. 1.* Surdus *consil. 301. Cui primum, n. 76. vol. 3.* Et Laicorum statuta sicut non possunt directe, ita nec etiam indirecte afficere personam Clerici & Ecclesiasticas, propter defectum potestatis; non inspicitur enim cum quo quis loquatur; sed in quem effectus sermonis conferatur. Gaspar. de Calde inter consilia Ancharani *consil. 12. super casu, num. 3. & in repetit. c. Canonum statuta, num. 175. vers. præterea iste, de constitut. & in cap. finali, sub. num. 1. in 3. notab. de immunit. Eccl. in 6.* Abbas in *Repetit. cap. Ecclesia Sancta Maria, num. 31. vers. item licet verba statuti, de constitut.* Parisius in *consil. 27. Notula, num. 63. vol. 2.* Riminaldus senior in *consil. 267. Visa facti narratione, num. 32. cum seq. volum. 2.* Laderch. *consil. 103. P. quæst. num. 9.* Et quod statutum Laicorum nec directe, nec indirecte possit præiudicare Ecclesiis & Ecclesiasticis personis, & non valeat, probavi supra auctoritate multorum, quibus addo Felinum in *cap. Ecclesia Sancta Maria, de constitut. num. 89. vers. quibus non obstantibus*, vbi dicit communem, & Surdum in *consil. 301. Cui primum, n. 77. vol. 3. sic habere.*

3. Vnde ex supradictis inferunt Doctores posse iudices Ecclesiasticos cogere Laicos ita statuentes, vt declarent, quod in huiusmodi statutis non comprehendantur Clerici, neque Ecclesia. Eius ita docet ex Theologis Paludanus in *4. dist. 18. quæst. 3. art. 3. cas. 14.* Ledesma in *2. p. 4. quæst. 26. art. 2. §. 23.* D. Antoninus *part. 3. tit. 24. cap. 18.* Toletus in *summa, lib. 1. cap. 27. vers. aduerte similiter.* Sayrus in *Clavi Regia, lib. 3. cap. 34. num. 17.* Ex Canonistis Ioan. Andreas in *cap. eos qui, de immunit. Eccl. in 6. num. 4.* Ancharanus *num. 1. & consil. 135. num. 9. in fine.* Geminianus *num. 4.* Francus *num. 2. & in cap. Ecclesia Sancta Maria, de constitut.* vbi Felinus *num. 75. 86. & 107.* Butrius in *cap. 1. de consuetud. & consil. 40. num. 2.* Cardinalis in *cap. perpendimus, de sentent. excommunicat. num. 13. & consil. 144. num. 2.* vbi allegat. textum in *cap. statutum, de heret. in 6.* Ex Summistis Astensis *part. 2. lib. 7. tit. 2. cas. 43.* Syluester *verb. excommunicatio 9. num. 50.* Angelus *eod. verb. 7. cas. 26. nu. 1.* Rosella *eod. verb. 33. num. 3.* & alij.

4. Quæ quidem omnia supradicta ita vera sunt, vt statuta Laicorum, quamuis fauorabilia, non ligent Clericos, neque Ecclesiasticas; nisi à Papa fuerint ex-

pressè approbata: vt patet ex *cap. Ecclesia Sancta Maria, de constitut.* vbi communiter notant Canonistæ in *cap. cum venissent, de eo qui mittitur in possessionem, num. 6.* Mathesilanus *singul. 110.* Mathæus de Afflictis *ver. de iur. Probomif. num. 8.* Ioannes Neuzianus *consil. 39. num. 5.* & alij Ergo, &c.

RESOL. XII.

Fundamentum tertium.

Et cursum docetur, quod ita statuentes sunt ipso iure excommunicati: Ex part. 6. tract. 3. Ref. 4.

§. 1. Probatur tertio in terminis, vt dici solet, terminantibus: quia statutum expressè disponens, quod non possit vendi, donari, vel relinquere Ecclesiis, est contra libertatem Ecclesiasticam, vt patet ex *cap. finali, de immunit. Eccl. in 6.* Et statuentes sunt ipso iure excommunicati, vt firmat ibi Ancharanus *num. 1. vers. præterea si expressè.* Geminianus *n. 4.* Abbas in *cap. Ecclesia Sancta Maria, num. 22.* & ibi Imolanus *1. 1. Riminaldus vol. 1. consil. 15. n. 87.* & alij.

2. Nec obstat dicere, quod textus in *d. cap. finali*, præsumat solum esse contra libertatem Ecclesiasticam propter illa verba: *cum talia in derogationem libertatis Ecclesiasticæ præsumantur*; quia cum lex seu canon præsumat in fraudem factam prohibitionem, & super præsumpto disponat, dicitur & est præsumptio iuris & de iure, quæ non admittit probationem in contrarium; vt in *cap. is qui fidem*, vbi gloss. in *verb. contra præsumptionem, de sponsalibus.* Baldus in *l. sine possideis, num. 6. C. de probationib.* Romanus in *consil. 350. in casu proposita consultationis, num. 38. in fine.* Alexander in *consil. 91. in causa inter Antonium, nu. 9. vol. 6.* Felinus in *cap. quanto, num. 3. de præsumpt.* Alciatus de *præsumpt. in præiudicis in 2. part. nu. 5. & 6.* Gabriel in *consil. 31. in specie proposita, num. 22. vol. 1.* & alij.

3. Neque etiam obstat, quod aliqui asserunt, dictum statutum non auferre in totum & generaliter facultatem acquirendi: sed in certo casu, nempe respectu bonorum stabilium, & vt prohibitio de non acquirendo sit contra libertatem Ecclesiasticam, necesse est, quod sit generalis, & quod de Clericis & Ecclesiis fiat expressè, & ita conantur effugere difficultatem textus in *cap. finali, de immunit. Eccl. in 6.* Et hoc assumptum probant exemplis adductis à Doctoribus, quod augetur per statutum legitimum filiorum, quod tunc non potest Ecclesiæ relinqui in præiudicium legitimæ auctæ filiorum ex *Federico consil. 85. Loazes §. Dini Abbas consil. 63. lib. 1.* Francus *de cis. 411. num. 4.* Et in prohibitione ne arma vendantur non subditis: & in exemplo, ne eisdem prædia in confinio posita vendantur, & in alio exemplo, de domo alicuius particularis destinata ad vsum publicum, quod non vendantur non subdito.

Circa istud argumentum aduertendum est quod eius maior propositio est falsa, & eam reprehendunt Felinus in *d. cap. Ecclesia, n. 118.* & Franch. in *cap. finali, col. 2. in fin.*

4. Secundò, quod sit falsa probatur: nam cum iura præcipiant libertatem, & iurisdictionem Ecclesiasticam esse intactam, & immunem; nihil refert, lædantur in toto vel in parte, cum eadem sit ratio prohibitionis, & valeat argumentum de toto quoad partem *l. que de toto, ff. de rei vendicat.* & rursus quia plus & minus non differunt specie *l. finali, ff. de fund. instruet.* nauis parua, aut magna non sunt diuersæ speciei, & quando lex constituit certum pretium rei, etiam si læsio contingat in parte, vel in toto, nihil refert, vt docet Baldus *l. 2. C. de rescind. vendit.*

§. Tertio

Sup. hoc in
tra in Ref.

5. Tertio, quia ita defecit iurisdicção, quando statutum disponit & prohibet in casu certo: sicut quando prohibet generaliter, utroque casu laeditur iurisdicção Ecclesiastica.

6. Denique contra hanc opinionem expendo textum in *cap. in Ecclesiis*, ubi statutum Laicorum non erat generale, nec in totum prohibebat acquisitionem fieri in Ecclesiis, sed tantum quoad dominium vile rerum Emphyteoticarum Ecclesiæ & Clericorum, & in certo & raro casu, quando dominus vilis pateretur paupertatem. Secundò per textum in *cap. Ecclesia Sancta Maria*, ubi statutum Laicorum non prohibet generaliter, sed in casu particulari, videlicet, quando res esset litigiosa, & tamè non cõprehendit Ecclesiam. Tertio, ex *capitulo de privileg.* ubi prohibitio non erat generalis, nec prohibebat, quòd Ecclesia posset acquirere, sed tantum in casu speciali, puta ex firmis & molendinis: & tamen reprobat illa prohibitio. Quintò expenditur decisio Bonifacij VIII. *d. cap. finali, de immunit. Eccles. lib. 6.* ibi, *quicumque vendant aut emant*, ubi videtur disunctiva ibi, vendant aut emant: ad cuius veritatem sufficit, quòd vna pars sit vera, si hæredi plures, *ff. de condition. institution. ibi, si disunctim.* & in *litem pupillus 78. d. disunctim modo ff. de conditionib. & demonstrat.* ibi, *alteram defecisse non obicit.* Ergo, &c.

RESOL. XIII.

Fundamentum quartum. Ex part. 6. tract. 3. Ref. 5.

§. I. **P**robatum quartò ex auctoritate Pontificum & Conciliorum. Nam Innocentius Papa III. Sardiens. & Sidoniens. Episcopus, & Archidiacono Daniæli. mandavit, ut constitutionem Henrici Constantinopolitani Imperatoris, ut nullus posset de suis possessionibus in vita, vel ultimo testamento aliquid Ecclesiis elargiri, frivolum & inanem, & nullo modo servandam decernerent.

2. Idem Innocentius III. quarto nonas Decembris Pontificatus sui anno 14. Regibus ordinavit, ut suos Officiales compescerent, qui postposito zelo Dei Laicos in aegritudine laborantes præpediebant, ne de terris, vel suis hæreditatibus aliquid in elemosynam alicui largirentur.

3. Gregorius Papa IX. ad Episcopum Burgensem, & Decanum Calaguritanum litteras dedit, quibus mandabat, ut Regem Castellæ diligentius moneant, & indicere procurarent, ut revocaret statuta & præcepta quædam, quibus cum magno detrimento Ecclesiæ Calaguritanæ ordinaverat, ne quis de cætero donare aut vendere præsumeret aliquas possessiones Ecclesiæ Cathedrali, aut Monasteriis, aut aliis eiusdem Diocesis piis locis.

4. Alexander Papa huius nominis Quartus, cum intellexisset nonnullos Magistratus temporalem iurisdictionem exercentes, prætextu bonorum Ecclesiis acquisitionum, eisdem Ecclesiis imponere collectas, & tallias, & compellere, nisi soluerent, ut bona sic quaesita extra manum suam ponerent: & insuper de legatis, quæ Ecclesiis & piis locis relinquebantur, certam quantitatem vel portionem deducere, per generalem constitutionem mandavit, ut ista omnia gravamina tollerentur; & iudices sæculares, nisi desisterent, pœna excommunicationis plecterentur. Hæc Alexandri constitutio recensetur in *cap. 1. de immunit. Eccles. lib. 6.*

5. Clemens IV. ubi similia statuta vigere intellexit constanter revocari curavit: nam ad Regem Portu-

Tom. IX.

galie anno sui Pontificatus quarto litteras scripsit, quibus requirebat, & affectu paterno rogabat, ne correctionis necessitatem expectaret: sed protinus per seipsum, quod erat sibi decentius, præteritas quasdam consuetudines revocaret, quibus Episcopis & personis Ecclesiasticis prohibebatur, ne aliquas possessiones emerent, etiam si Emphyteuticæ non forent, vel feudales.

6. Martinus Papa IV. statutum Reginorum contra Ecclesiasticam libertatem, ne quis personis Ecclesiasticis vel Ecclesiis vendere posset aliquid vel donare, in invalidum fuisse, & non teneri Clerum ad illud observandum declaravit, & per censuras excommunicationis & interdicti, & pœnam feudorum privationis Reginos compulsi, ut statutum illud de suis chartulariis prorsus abraderent.

7. Concilia generalia ex omnium Prouinciarum & Regnorum Catholicorum Episcopis & Prælati congregata, hoc ipsum decretum in specie damnauerunt, & omnis cæteris, Concilium generale Lateranense sub Innocentio III. Romæ habitum anno 1215. *c. 44. relatum in c. cum Laicis, de rebus Eccles. non alienand.* per censuram Ecclesiasticam Principes Laicos admonendos decrevit, ut ab huiusmodi præsumptionibus absterent, & similia statuta in invalida esse decrevit: nam verba illa Concilij (non solum de alienatione fundorum, & aliarum possessionum Ecclesiasticarum.) Hostiensis in *c. cum Laicis, n. 5. super verb. de alienatione*, interpretatur de alienatione faciendi infra annum & diem: tales enim constitutiones, seu potius destituciones, iam tunc Principes Laici edere præsumebant, quas Generale Concilium damnavit.

8. Concilium Constantiense, cum eundem articulum de Ecclesiastica libertate tractaret, statutum hoc, de quo agitur, retulit in hæc verba, & pariter condemnavit: ut pote quòd nulla bona temporalia in vim & potestatem Ecclesiasticam transferantur. Hactenus Concilium. In confirmatione constitutionum Federici II. & Caroli IV. quæ habetur in fine Concilij Constantiensis *pag. 923. num. 3.* Conciliorum generalium ex editione Colonensi, anno 1567.

9. Concilium generale Lateranense sub Leone X. *sess. 10. in princip.* in litteris incipient. *Regimini universalis Ecclesiæ*, quas sacro approbante Concilio Leo X. publicavit, constitutiones pro libertate Ecclesiastica, & contra eius violatores confirmavit, & in specie hoc statutum his verbis condemnasse videtur: aut aliàs de illis pro illorum libito voluntatis disponendum, & feuda, ac bona Ecclesiastica in Emphyteusim concedendum, aut aliàs vendendum temere compellentes. Hactenus Concilium.

10. Concilium denique Tridentinum *sess. 25. de Reform. c. 20.* in quo omnes Sacros Canones, & omnia Concilia generalia, & alias Apostolicas sanctiones in favorem Ecclesiasticarum personarum, & contra eius violatores editas innouavit, & exactè ab omnibus observari debere mandavit, hoc ipsum decretum proculdubio etiam reprobat. Ergo, &c.

RESOL. X.

Fundamentum quintum. Ex part. 6. tract. 3. Ref. 6.

§. I. **P**robatum quintò ex auctoritate Doctorum asserentium statuta Laicorum non ligare Clericos, & esse in invalida, si faciunt mentionem de Clericis & Ecclesiis, ut est istud, de quo loquitur, prohibens alienationem stabilium in illos, & ita docet Albericus *tr. de statut. part. 2. q. 2. n. 20. & multis seqq. ubi num. 60.*

D d affirmat

affirmat leges & statuta Laicorum prohibentia alienationes bonorum in non subditos, non ligare Clericos, cum leges etiam ad fauorem Ecclesiarum condita, non sumant robur, nisi fuerint per Ecclesiam approbata.

Paulus de Castro *consil.* 89. incip. *Possit quis dicere, lib. 2. n. 1.* vbi dicit tale statutum non valere tanquam factum contra Ecclesiasticam libertatem.

Alexander *consil.* 210. n. 1. & *consil.* 211. nu. 3. vol. 2. Antonius de Butrio *consil.* 40. incip. *Statuto Ciuitatis*, vbi nullam dubitationem habere dicit, quod Ecclesia non ligatur statutis Laicorum, neque in genere, neque in specie, & consequenter non valere illud, de quo ibi agebat Butrius, quo populus cauerat, vt de piis legatis, duo solidi pro libra soluerentur.

Curtius senior *consil.* 62. incip. *Primo aspectu, vers. non obstat statutum Mediolani.* Idem Curtius *consil.* 72. incip. *Magnifice vir. n. 13. vers. secundo respondeo*, vbi sine haesitatione affirmat non valere statutum contra ius commune in prauiudicium Ecclesiarum, nec comprehendere Monasteria, nec personas Ecclesiasticas, & allegat iura & Doctores.

Bartholomaeus Socinus *consil.* 14. incip. *Circa dubia data, num. 1. lib. 4.* vbi ait communem esse opinionem Canonistarum contra Bartolum, quod statutum Laicorum non ligat Clericos contrahentes; seu contractus Clericorum, quia lex inferioris à Principe quantumcumque etiam fauorabilis, non ligat actus Clericorum *cap. Ecclesia Sancta Maria, de consuet.*

Idem Socinus *consil.* 71. incip. *Circa praesentem consultationem, eod. lib. 4. n. 10. vers. tamen vt dicit*: vbi pariter affirmat statutum quantumcumque generaliter loquens, licet bonum & honestum videatur, non includere Clericos, quia deficit auctoritas in statuente, *cap. final. de rebus Eccles. non alienand.*

Marianus Socinus *consil.* 76. incip. *Stant. pluribus instrumentis, n. 30. lib. 3.* vbi hanc vocat communem opinionem contra Signorolum de Homodeis *consil.* 21. & in *cap. nouerit, n. 17. de sentent. excomm.*

Maluasia *consil.* 80. n. 26.

Ioannes Neuzanus *consil.* 39. incip. *Quod non possit cogi, num. 10.* licet in aliquibus casibus contradicat.

Ripa *consil.* 2. c. 2. n. 5. lib. 2.

Rolandus à Valle *consil.* 22. incip. *Quod magnificus Dominus, n. 19. vers. 7. & ult.*

Vulpus *consil.* 23. n. 16. vol. 2.

Petrus Ancharanus *consil.* 155. incip. *Optimis rationibus.*

Gaspar Calderinus *consil.* 12. inter *consilia Ancharani*, incip. *Super casu praedicto*, vbi n. 3. verè dixit, illa statuta Laicorum non valere, quae directe, vel indirectè rendunt in prauiudicium Ecclesiasticae libertatis.

Nicolaus Euerardus *consil.* 30. incip. *In materia quaestiois, n. 26. & multis seqq. usque ad finem*, vbi loquitur de quadam constitutione Philippina.

Idem *consil.* 42. incip. *Visi & bene discussi.*

Idem *consil.* 239. incip. *Vltra longè, lateque deducta*, vbi n. 17. loquitur de constitutione Philippina, & affirmat Monasterium posse acquirere & retinere bona etiam feudalia ex titulo emptionis, aut donationis, & successionis, & n. 18. addit Principem Laicum non posse hoc Ecclesiis tollere sine metu excommunicationis.

Menochius *consil.* 878. n. 10. vol. 9.

Iacobus Mandellus *consil.* 8. incip. *Pro resolutione*, vbi latissime.

Iacobus Vngarrellus in *addit. ad summam Angelisam, verb. excommunicatio* 7. *cas. 36. lit. F.*

Iason *consil.* 161. incip. *Circa primum articulum, p. 15. lib. 2.*

Bossius in *Praxi criminali. tit. de Principe, n. 339. & tit. de penis, n. 43.*

Angelus de Vbaldis *consil.* 48. incip. *Quidam Franciscus, num. 3.*

Ioannes Baptista Leo in *thesaur. for. Eccles. part. 1. c. 14. n. 38. & 39.*

Ioannes Petrus Surdus *consil.* 301. incip. *Cui primum, n. 12. & seq. & n. 78. & seq.*

Riminaldus senior *consil.* 146. n. 28. vol. 2.

Ioan. Baptista Plotus *consil.* 19. incip. *Casus super quo, n. 11. & 12. & seq. vbi n. 12. in fine, dicit, hanc esse communem opinionem.*

Hondecius *consil.* 3. n. 15. & 22. vol. 1.

Baldus *consil.* 132. incip. *Casus quidam vocatus, lib. 3.* vbi affirmat, quod si ante statutum, quod non potest alienare rem immobilem in personam, quae non soluit collectas, si quis legauerit alicui Monasterio, seu pio loco rem immobilem solitam solvere collectas, Monasterium seu pium locum non comprehendit sub tali statuto.

Idem censuit idem Baldus in *l. final. n. 17. C. de sacros. Eccles. verb. extra glossam*, vbi quasi reuocando sententiam, quam alibi asseruerat affirmat, quod licet aliàs dixerit, illud statutum non valere, non tamen includit Ecclesiam, & subdit istam esse veritatem.

Hippolytus Riminaldus *consil.* 15. incip. *In praesenti causa, n. 85. vers. quibus tamen*, vbi ait, haec decreta prohibentia alienationem bonorum immobilium in non subditos, non includere Clericos, nec Ecclesias.

Eandem sententiam profitentur communis Iuris Ciuilibus interpretes in *l. filius familias, §. Dini, ff. de legat. 1.* vbi Bartolus n. 1. *vers. secundum dubium est*, censuit, contra libertatem Ecclesiae esse statutum prohibens alienationem bonorum immobilium fieri in Ecclesiis, vel Monasteria.

Idem Bartolus sibi contentens eandem sententiam amplexus fuit in *l. final. n. 8. ex hoc concludo, C. de sacros. Ecclesiis, & in l. C. de contrahend. empr. & in l. final. C. de exactoribus, lib. 10.*

Bartolus praerato loco, in *d. §. Dini, n. 11.* huius sententiae auctorem dixit Oldradum, qui eam quaestionem disputauit.

Angelus de Perusio in *d. l. filius familias, de legat. 1. §. Dinus Senerus, l. 2. n. 4.* Bartolus, & Oldradum sequutus idem statutum, quod res non possit alienari in Clericum reprobauit, affirmans hodie id esse decisum per casum in *cap. ult. de immunit. Eccles. lib. 6.*

Et Iason in *d. §. Dini, in prima lectione, n. 72. vers. tu aduerte*, affirmat Bartoli decisionem esse communem, quia pro ea est textus formalis in *cap. final. de immunit. Eccles. lib. 6.* Idem Iason *ibid. n. 82. & 83.* pronunciauit eam sententiam esse magis communem.

Ioannes etiam Crotus in *d. §. Dini, n. 80. vers. secunda sit conclusio.* Similiter dixit hanc esse communem opinionem per textum in *cap. fin. de reb. Eccles. non alienand. lib. 6.*

Ioannes Franciscus Ripa in *eodem §. Dini, n. 81. vers. secunda conclusio*, eandem sententiam dixit esse communem Legistarum *ibi*, & Canonistarum in *c. Ecclesia Sancta Maria, de consuet.* vbi que conformiter profitentium, statutum prohibens alienationem in personas non subiectas, non valere in prauiudicium Ecclesiarum, nec Monasteriorum.

Cum supradictis asserunt assentire plures alij in *d. §. Dini*, quibus praeterea accedunt.

Iulius Clarus in *practica Criminali, g. 82. §. statutum §. n. 2. vers. Sed quaro*, qui eandem opinionem vocat communem.

Horatius Carpanus in *Capitul. Mediolanensi, incip. Collegii*

Collegis Non. confit. de panis super verb. huic domino non subditam. n. 150. vers. non milit. pariter. & vers. tamen communi. est in contrarium, eandem opinionem agnosceat esse communem.

Ioannes de Platea in l. bis. n. 1. vers. nota ex principio. C. de praeiis & rebus Naucular. lib. 11. cuius verba sunt: non autem valeret statutum, quod non possit vendi Ecclesiis.

Idem in l. 1. n. 2. circa finem, vers. & per hanc legem, C. non licet habitatoribus Metrocopia, eod. lib. 11.

Gabriel Sayran ad Matheslanum, sing. 110. n. 33.

Fabianus de Monte tract. de emp. & vend. 3. part. princip. n. 45. vers. sed non valeret: vbi concludendo contra Signorolum de Homodeis, tenet statutum esse contra libertatem Ecclesiae, per textum expressum in cap. finali. de rebus Eccl. non alienand. lib. 6.

Riminaldus junior consil. 15. n. 65. vol. 1.

Ioannes Iacobus de Canibus tr. de Repraesaliis, p. 2. num. 10. vbi dicit: Tamen non sunt licita, in quantum prohibent alienationem & venditionem personis Ecclesiasticis: quia hoc esset per indirectum diminueret eorum privilegia, & ideo non valent.

Michaël Craffus in suis communibus, lib. 2. verb. statutum. quest. 12.

Hippolytus Bonacossa in communibus opinionibus criminalibus, in verb. statutum, §. statutum prohibens rem immobilem. Dixit statutum non valere, & hanc esse communem opinionem.

Riminaldus senior consil. 146. num. 28. & seq. volum. 2.

Andreas Tiraquellus ad leges Connubiales, gloss. 8. super verb. de son Mary. n. 172.

Michaël Craffus lib. 2. commun. opin. in verb. statutum, q. 12.

Ioannes Bertachinus tract. de Episcopis, part. 4. lib. 4. quest. 45. num. 147. vers. quare etiam an prohibitus alienare: vbi dicit se in ardua quaestione ita consuluisset.

D. Antoninus in summa, p. 3. tit. 24. c. 18.

Tabiena in summa, verb. excomm. §. cas. 20. n. 5. ad 4. argumentum.

Butrius consil. 93. n. 23. lib. 1.

Ioannes Andreas n. 1. vers. vidi dubitari, & num. 2. cum seq.

Summa Rosella verb. excomm. 33. n. 3.

Archidiaconus in cap. Romana, de appellat. lib. 6. in verbo consuetudine: vbi ait non valere consuetudinem, vel statutum, quod Ecclesia sibi rem in testamento relictam teneat alienate intra annum, vel aliud simile: pro quo allegat Canones in cap. qua in Ecclesia, vum, de constit. & in cap. cum Laicis, de rebus Eccl. non alienand. & consequenter perperam pro contraria sententia Archidiaconum allegavit Lucas de Penna in l. iubemus, n. 4. C. de nauib. non excus. lib. 11. & Petrus Peckius tr. de amortiz. aione bonorum, c. 6. vers. aduerte tamen, circa finem.

Petrus de Ancharano quest. 1. vers. quare, post Ioannem Andream & vers. praterea si expresse hoc statuisset.

Et ibid. Geminianus n. 3. vers. Sed pone.

Philippus Francus ibid. n. 2. qui licet propter consilium Federici de Senis 76. quod incipit. Talis casus est. Statuto, tantisper dubitare videatur: nihilominus tamen postea vers. cogita tamen, non recedit a supradicta sententia Ioan. Andream: quinimo statim in vers. & vltra etiam, addit Francus, posse iudices Ecclesiasticos cogere stantes ad declarandum praedicta statuta generaliter prohibentia alienationem in non subditum, non comprehendere contractus cum Ecclesiis & personis Ecclesiasticis celebrandos.

Tom. I X.

Felinus in cap. Ecclesia Sanctae Mariae, de constitut. 9. n. 89. vers. & ita est, hanc dicit communem esse opinionem.

Panormitanus consil. 83. incipit. Praesens dubium, lib. 1. Idem in cap. relatum il primo num. 5. vers. item non valet statutum Laicorum. de testamentis, & in cap. a nobis, notab. 3. num. 5. vers. idem dicendum est, de sentent. excommunic.

Cardinalis Zabarella consil. 66. incip. In dubio praemisso n. 2.

Ioannes Monachus in cap. ut animarum, n. 3. & ibi Probus n. 6. de constit. in 6.

Syluester verb. excommunicatio, §. 9. n. 30.

Comitolus, Bouius, Collegium Bonouienfe, Vgolinus, Vigianus, Barbosa, Fagnanus, Genuensis, Duardus, Filiucius, Reginaldus, Martha, & Belletus: quos citauit in part. 1. tract. 2. ref. 57. quibus omnibus adde Campegium in opus. de officio Principis in Ecclesia, n. 32.

Quae hic est supra Ref. 7.

Videant modo Lectores, qua fronte ausus sit dicere noster Additionator, suam sententiam docere saniorum Iurifconsultorum cateruam.

Vnde ex supra dictis, & infra, dicendis magis firmata remanet ea, quae ego adnotavi contra Cutellium in p. §. tr. 1. ref. 3.

Quae hic est supra Ref. 2. & lege etiam alias Refol. eius primae nos

RESOL. XV.

Proponuntur responsiones ad argumenta contraria.

Et deducitur, quod lex civilis licet in bonum publicum statuatur non debet de Ecclesia, & de Clericis disponere, etiamsi dispositio fauorabilis sit.

Et inferitur, quod bona Clericorum gaudent privilegio Immunitatis.

Et quod Magistratus Regii non possunt punire Episcopos, & Clericos in temporalibus? Ex part. 6. tract. 3. Refol. 7.

§. 1. **R**estat modo respondere ad argumenta pro sententia Anonymi in principio adducta: ex quibus magis firmata remanebit nostra sententia. Ad primum igitur argumentum, quod tale statutum tenet, & est conditum fauore boni publici, & ad utilitatem Reipublicae.

Sup. hoc supra in Ref. 9. §. Posses.

2. Respondeo, quod lex Civilis licet in bonum publicum statuta, non debet de Ecclesia & de Clericis expresse disponere; etiamsi dispositio fauorabilis sit, vt habetur in cap. Ecclesia S. Mariae de const. & in cap. cum Laicis, de reb. Eccl. non alien. & ibi Butrius, & Abbas cum Imola in cap. Clericis, de for. comp. Maxime si Clericis & Ecclesiis aliquid prohibear: nam forma ipsius prohibitionis colligitur intentio disponentis, idque fieri in praedictum libertatis Ecclesiasticae, vt obseruat Cardinalis in cap. perpendimus, de sent. excomm. n. 13. Felinus in d. cap. Ecclesia, n. 15. Et quia lex non potest inducere inhabilitatem in Ecclesiam & Clerum non sibi subditos, vt in l. 1. §. final. de tutor. & curator. vbi eis tantum permittitur, qui sunt eiusdem Provinciae, & ibi domicilium habent, & in l. pupillorum, eod. tit. & docuit Baldus, & Bartolus in l. cum filios populos, dum agunt de statuto, quod ne minor triginta annis possit obligari, quia non comprehendit minorem forenses contrahentem in loco statuti super bonis ibi sitis: nam bona sequuntur personam, ideoque Clericorum bona gaudent privilegio immunitatis, vt tradit Gloss. vers. personis. in d. cap. Ecclesia, cum adductis a Mandello, consil. 387. n. 5. nam, vt inquit Abbas in d. cap. Ecclesia, si bona Clericorum & Ecclesiarum subicerentur legibus saecularibus, eorum

Sup. hoc supra in Ref. 12. §. vlt. & superius in tit. 2. Ref. 92. §. Sed, curiam in principio, & in Refol. 198. & 209. §. Adde, & in Ref. 210. §. 2. ad mediu, & in Ref. 334. §. 6.

ratione

Sup. hoc supra in tit. 2. Ref. 66. §. 2. & in multis aliis eius annos

D d 4

ratione per indirectum Clerici subiicerentur foro seculari, & ad eum traherentur. Quod etiam præter Abbatem docuit Felinus num. 10. & Decius num. 38. etiam si Laici in rebus Ecclesiasticis haberent vile dominium, ut in c. que in Ecclesiis, de consuet. cum adductis à Tiraquello de retractu lignagior, §. 1. gloss. 13. num. 3. & 8. & hæc omnia docet Betran de Gueuara in propugnac. de immunit. Eccles. assert. 1. §. 6. num. 56.

Sup. hoc in aliquibus Ref. ex aff. gnatis in annot. præterita huius Ref.

3. Vnde ex his nunquam potui intelligere doctrinam Babadilla, & aliquorum recentiorum assentientium, posse Regios Magistratus punire Episcopos & Clericos, ut ipsi asserunt, in temporalitatibus: nam cum, ut dictum est, bona sequantur personam, nescio quo pacto possint temporalitates Ecclesiasticorum tolerare, nisi exercendo in eos iurisdictionem contra Sacros Canones & Concilia. Vide omnino Surdum consil. 301. n. 65. Et cum ius multandi connexum sit & complicatum cum iurisdictione, ut firmavit Sacra Rota in decisionibus collectis à Paulo Rubeo in Burgensi Iuris præsidendi die 9. Decembris 1633. coram doctissimo Domino meo Merlino decis. 753. n. 8. & seq. sequitur, quod si iudices Laici possent multare Clericos in temporalitatibus, haberet in illos iurisdictionem: sed hoc dicere est absurdum. Ergo, &c.

Sup. hac publica utilitate sup. in tr. 2. Ref. 110. & in aliis eius prima annot. & si placet legere etiam doctrinam §. eius ult. annot. quia melius ad rem contentam in hoc §.

4. Sed ad rem nostram redeundo, dicendum est, publicam utilitatem non operari validitatem statuti, de quo loquimur, cum non cõcurrat potestas in statuentes; & idem quãquam statutum esset bonum, & æquum, & publicæ utilitati faueret, cessante tamen potestate non est validum, ex Baldo sibi contrario in l. unctos populos, C. de summa Trinit. n. 50. & in proposito Felinus in d. cap. Ecclesia, n. 89. & expressè Crottus in §. Diui, n. 80. dixit, quod licet statutum emanauerit ad publicam utilitatem; non tamen propterea debet Ecclesiasticas personas comprehendere; cum super eas Laici nullam habeant iurisdictionem: quod etiam notauit Ruinus n. 92. & alij communiter contra Signorolum.

5. Dicendum est igitur, quod publica utilitas, & publicum bonum non præbet iurisdictionem Laicis, ut possint statuere circa Ecclesias, & Ecclesiasticas personas; ut patet ex cap. bene quidem, dist. 96. c. qua in Ecclesiis, cap. Ecclesia Sancta Maria, de consuet. cap. ar. si Clerici, c. Cleric. cap. qualiter, de iudic. cap. 2. de for. comper. cap. continua 11. q. 1. cap. non minus, cap. aduersus, de immunit. Eccles. cap. quanquam, de censur. in 6. cap. Clericus, c. final. de immunit. Eccles. in 6. & in Extranag. 1. eod. tit. Non est ergo bona consequentia. Necessitas publica exigit, ut ita fiat: ergo Princeps contra Clericos statuere potest: nam ut dictum est, necessitas non tribuit iurisdictionem. Et cum sepe sit necessaria causa publica in condenda lege ampliaret potestatem & iurisdictionem Legislatoris contra nõ subditos; quod nullo modo est dicendum: vnde iniusta erit lex, etiam si habeat æquitatem, si modo deficiat potestas Legislatoris: ut his, qui iura profitentur, notum est, & ut inquit Suarez de cens. dist. 4. sect. 6. n. 5. quod lex iniqua & nulla est, quando deficit iurisdictione; quia actus sine potentia esse non potest, etiam si materia sit æqua, erit tamen lex iniqua ratione usurpatæ iurisdictionis: utilitas namque, siue necessitas in alienatione rei Ecclesiastica, vel minoris, non tribuit iurisdictionem tutiori vel administratori; sed decreto legitimi iudicis opus est, ut in l. 1. ff. de rebus eorum, & in l. magis puto, §. ne passim, & §. si as alienum. eod. tit. & in alienatione rei Ecclesiastica, tradit Gloss. in summa 12. q. 2. & habetur in cap. sine exceptione, eadem caus. & quest. & in cap. una nuper, de his qua fiunt à Prælat. cum adductis à Tiraquello de legib. criminalibus, gloss. 2. num. 57. Rodoanus de reb. Eccles. non alien. quest. 2. q.

num. 19. Et ita huic argumento respondet Ioannes Crottus in repetit. §. Diui. num. 80. quod necessitas publica non tribuit iurisdictionem Laicis ad statuendum, Felinus d. cap. Ecclesia, n. 11. idem profus asseuerat.

6. Ad id verò, quod asseritur Clericos teneri ad obseruationem statutorum ex publica utilitate & communi bono. Respondeo hoc esse verum, quando non lædunt immunitatem Ecclesiasticam: ut ego satis probaui pluribus in locis, sed statutum, de quo loquimur, tale est. Ergo, &c.

RESOL. XVI.

Responsio ad secundum, & tertium argumentum. Ex p. 6. tract. 3. Ref. 8.

§. 1. AD secundum argumentum, quod sicut ex pacto & ex testamento, possunt conuenire privati pro interesse, ne bona in Ecclesias alienentur. Ita & Princeps per statutum pro bono & interesse Reipublicæ.

Sup. hoc de pra. in 22. §. Secundo quia, & in 3. Tertio quia, & in 10. et de sequentibus late doctus in Rebus, signatur in 6. v. p. post hanc.

2. Respondeo primò argumentum de pacto ad statutum non procedere, quando militat diuersa ratio Felinus in c. Ecclesia Sancta Maria, sub n. 89. vers. nec semper procedit argumentum, de consuet. Eucardus in locis Legalibus, in loco a pacto ad legem & statutum, n. 6. vers. hoc tamen dixi. Surdus in consil. 2. n. 8. vol. 1. Sed in re propria quilibet est moderator & arbiter. In re mandata, C. mandati: nec domini rerum propriarum reperiuntur prohibiti, quò minus possint disponere, quòd eorum bona non transeant in Ecclesiam: imò disponentes de rebus suis in Ecclesiam possunt omne onus reale apponere, cap. verum, de condit. apposit. Et cum non reperiatur expressè contrarium dispositum, illi stari debet, Gloss. in d. cap. verum, in verb. debeat reuocari, in fin. Sed secus est in Principe, qui vult prohibere bona à subditis non vendi, vel donari, aut Ecclesiæ relinquere, expressè enim reperitur Ecclesia priuilegiata, ut quilibet ei donare possit. Illud, C. de sacros. Eccl. sicut etiam, quòd ei relinquere possit. l. 1. C. eod. Et quòd ei & Clericis vendi possit, l. final. C. de sacrosanct. Eccles. cum aliis supra adductis; quin imò expressè prohibitum est fieri statuta contraria prædictis priuilegiis. cap. fin. de immunit. Eccles. in 6. meritò de vno casu ad alium argui non potest.

3. Secundò respondetur pactum esse voluntarium, & de rebus paciscentis tantum procedit; sed statutum esse necessarium & generale quoad bona immobilia omnium: vnde quia per statutum saltem per indirectum impeditur alienatio efficacius, quàm per pactum, idè argumentum de pacto ad statutum non valet, Ripa in l. filiusfamilias, §. Diui, sub num. 82. vers. nam pactum, ff. de legat. 1.

4. Ad tertium argumentum: quòd validum est statutum disponens Monasterium ingredientem non succedere. Respondeo contrariam opinionem contra Bartolum esse communem, quam sequitur Iafon in l. final. C. de pacto, n. 25. Decius n. 28. Cagnolus n. 105. Paulus de Castro in l. si quis ad quod, n. 8. ff. de iurisdic. omn. iudic. Ripa in l. exalto, §. si quis rogatus, n. 39. ff. ad Trebell. Pafethus consil. 30. & 31. & ita determinauit Sacra Rota in vna Assiensis bonorum die 31. Maij 1606. coram Marcomontio. Non est igitur verum valida esse statuta, quòd bona ingredientium non transeant in Monasterium, quia respondentur statuta prædicta non valere, quando per ea ingredientium Religionem inhabilitatur ad successionem. Abbas in repetit. cap. Ecclesia Sancta Maria, n. 35. vers. Statutum circa

Sup. hoc de Rel. in 100. præterita & Tertio

Bonor. stabil. in Eccles. Resol. XVII. & c. 317

circā iam ingressum, de constitutionibus.

4. Sed pro dilucidatione veritatis ad individua deveniendo. Pone; quod statutum excludat feminas à successione ab intestato stātibz masculis, quaritur an excludat filias Moniales, & distinguitur; Aut statutum generaliter modo, quo supra, loquitur, & persona, de cuius successione tractatur, non erit religiosa tēpore conditi statuti, & tunc cum transeat in Monasterium cum illa impotentia succedendi, ligatur tali statuto etiam facta. Monacha, cum per ingressum non efficiatur deterioris conditionis. Socinus senior *consil. 81. in presenti consil. n. 5. vol. 1. & in consil. 230. Viso testam. sub num. 8. vers. tertio, & ult. vol. 2.* Ruinus *consil. 45. Prasupposita donatione. num. 15. vol. 1.* Socinus junior dixit magis veram & communem in *consil. 25. pro ver. a. num. 1. vol. 3.* Parisius attestatur de communi & in iudicando & consulendo ab ea non esse recedendum, in *consil. 40. sius commune. num. 16. & 24. vol. 3.* Laurent. de Palatiis, quod stantibus masculis sub num. 100. vers. si verò statut. Houdedeus *consil. 11. vers. statutum Cassianum. n. 37.* post infinitos ab eo relatoz vol. 2.

5. Aut statutum non loquitur generaliter, sed specificè, ut puta, quia excludat mulieres Religiosas: & tale statutum non valet, siue loquitur de ingesta, siue de ingrediente: Ancharanus in *consil. 108. in paucis verbis. num. 1. & 2.* Abbas in *cap. quod Cleric. n. 40. de for. comper.* Felinus post alios in *c. in presentiarum. num. 38. de probat. in cap. Ecclesia S. Mariae. num. 78.* vbi Decius dicit magis communem num. 49. de *constit. idem Abbas in consil. 111. in causa Catharinae. sub n. 4. vers. venio nunc ad secundam. volum. 2.* Alexander in *consil. 138. Viso iheremate. num. 13.* dicit magis communem volum. 2. Socinus senior testatur de communi in *consil. 81. in presenti consultatione. num. 5. vers. circa primum casum. volum. 1.* & de magis communi in *consil. 241. circa primam difficultatem. sub num. 2. vers. secunda est. volum. 2.* Mathel *singul. 144. nota mirabile.* Brun. quod stantibus masculis, *art. 16. quest. 2. num. 35.* Ruinus in *consil. 204. Palabra est. num. 10. volum. 1.* Ancharanus junior in *quest. familiar. 20. testatur. nu. 6. part. 1.* Rolandus in *consil. 35. Illustrissimus & Excellentissimus Princeps. num. 26. vol. 3.* Si ergo statuta ex adverso allegata sunt generalia, includunt etiam Moniales, cum ipsa ingesta sint Monasterium cum illa impotentia succedendi, nec efficiantur deterioris conditionis per ingressum: si verò statuta sint specifica, non valent.

RESOL. XVII.

Responsio ad quartum argumentum. Ex part. 6. tract. 3. Resol. 9.

§. 1. AD quartum argumentum, quod aliud sit statuerē super bona Ecclesiarum acquisita, aliud super bonis quærendis, super quæ licitum est Principi condere statuta.

2. Respondeo primò, Sacros Canones de hac materia absolutè, & sine vlla distinctione loqui, videlicet, tam respectu bonorum acquisitionum, quam acquisitionum, ut patet in *c. bene quid. 96. dist. 8. in c. Eccl. S. Mariae. de constitut. & in c. de rebus Eccl. non alienand. Et in specie, quod ista distinctio de bonis Ecclesiarum acquisitis, vel acquirendis non subsistat; probatur ex textu in *cap. ea enim. 10. quest. 2. de sumptibus ex Libemus. §. 1. vers. ea enim. C. de sacrosanct. Eccles. quem ponderat Cardinalis Albanus tract. de immunit. num. 12. & Mandellus consil. 8. num. 20. approbantes Thom. 1 X.**

prædictam distinctionem, asserendo immunitatem Ecclesiasticam fuisse concessam pro bonis acquisitis & acquirendis.

3. Respondeo secundò prædictam distinctionem apertè pugnare cum definitione Ecclesiarum in *c. 1. de immunit. Eccl. in 6. vbi Alexander V. prohibet Laicis talias, collectas, seu exactiones quascumque Ecclesiis, vel personis Ecclesiasticis imponere, vel exigere ab eisdē pro bonis quibuscumque hætenus acquisitis, vel in posterum acquirendis. Et ratio huius decisionis est, quia privilegia, quocumque titulo Ecclesiis concessa, non solum competunt pro bonis tunc acquisitis, sed etiam extenduntur ad ea, quæ postea ad Ecclesiam perveniunt, ut patet in *d. l. iubemus. §. 1. C. de sacrosanct. Eccl. & c. ea enim. 10. q. 10.* & id operatur favor animæ, & privilegium piæ causæ.*

4. Nec valet dicere, quod Prælatus in acquirendis possit Ecclesiarum præiudicare, ut tenet Federicus de Senis *consil. 9.* & videtur communis opinio, ut dicit Iason in *l. leg. n. 15. & 16. ff. de leg. 1.* Nam responderetur, non esse veram hanc conclusionem, quod Prælatus in acquirendis possit Ecclesiarum præiudicare: cum Baldus ipse contrariam tenuerit opinionem in *l. contra iuris. 1. §. 1. ff. de part. & Ancharanus in c. vi. supra. n. 6. vbi Imola n. 15. de reb. Eccl. non alien. & alij. quos refert Alexander in *l. leg. circa finem. n. 2. vers. & ista est. ff. de legat. 1.* vbi hanc opinionem vocat magis communem.*

Sed quicquid sit de hoc, certum est in nostro casu recurrendum non esse ad istas controuersas opiniones; cum sit clarè determinatum in *d. c. 1. §. fin. de immunit. Eccl. n. 6.* vt supra visum est.

5. Nec etiam obstat, quod Baldus *consil. 11. n. 3. inter consil. Ancharani, & Mandosius in addit. ad Lupum. allegat. 42. in verb. sic statuerē, & alij tenuerint; quod per statutum Laicorum præiudicari possit Ecclesiarum, seu personis Ecclesiasticis in quærendis bonis, si Laici id non faciant malo animo: quoniam responderetur considerari debere affectum, non animum; nam cuius finis malus est eius præordinatio præsumitur dolosa; & sic etiam præsumptivè includitur malus animus, ut notat Crauetta *conf. 15. n. 4. per text. in l. si quis adulteris. C. de adulter. Vnde statuendo circa acquirenda, & ordinando ne Ecclesia acquirere possit contra textum in d. c. 1. de immunit. Eccl. malus animus, & mala intentio, & dolus præsumitur in statuente. Ergo, &c.**

RESOL. XVIII.

Responsio ad quintum, & sextum argumentum? Ex p. 6. tract. 3. Resol. 10.

§. 1. AD quintum argumentum. Quod ex fre- Sup. hoc sit. pra in Ref. 9. §. Quinto. quia. clesiasticas, Laici in dies penitus depauperantur, & vires Republicæ ita in dies minuantur vt breui timentum sit ne tuendo imperio non sufficiant; quod in detrimentum nedum Laicorum, verum etiam Ecclesiasticorum, qui sub eorum defensione & tutela tranquilli divino cultui inserviunt, vergeret.

2. Respondeo primò, quod ego in hoc argumento agnosco Hussiam: terram illam pestem Ecclesiarum: nam in libro de ablatione bonorum temporalium à Clericis, sic ait. Cum quotidie possessiones accrescunt Clero, & decrescunt Baronibus Militibus & aliis secularibus, potest euenire de facili, quod tota possessio ad Clericos Regni Bohemiarum devolvatur, & plusquam quarta pars Regni ad Clericos devolu-

ta est. Ita ille, Vidisti à quo penu mutuum sit supradictum argumentum, & ex quibus lacunis aquas hauriant aduersarij? Respondeo secundo quod non adest periculum, vt propter alienationem bonorum stabilium in Ecclesiis, Respublicæ in illo statu deueniant; quod pater ab experientia tantorum annorum. Et si principes ratione adducta in argumento in hoc se grauatos sentiant, recurrant; vt rectè obseruat Hostiensis in c. cum Laicis, n. 10. de reb. Eccles. non alien. & alij, recitant inquam, ad Summum Pontificem, & non defacto leges condant contra immunitatem Ecclesiasticam. Sed aduersarij non tantum ad pecunias, vt bene docet Iacobus Gretserus in considerationibus ad Theologos Venetos, l. 3. consil. fol. 311. oculos nimis politice reflectere, sed ad altiora oculos attollere deberent, & pro certo statuere, licet fisco aliquid decedat, per hoc quod bona immobilia Deo & Ecclesiæ dedicantur & consecrantur; aliud tamen longè præstantius, & ad propullandos hostes multò efficacius accedere, nimirum celestem opem, diuinumque subsidium semper proclue & promptum. Quis Christianus abnuat Deum nequaquam pati, vt liberalitas Laicorum in Ecclesiis immensam suam beneficentiam superet, dum cultus eius propagatur & amplificatur, neque enim frustra se coli finit Deus.

3. Sed non desinam hic adnotare id quod eruditè obseruat Adamus Tannerus in defen. libert. Eccles. lib. 1. cap. 15. fol. 151. hanc quantumcumque bonorum Ecclesiasticorum copiam ab aduersariis amplificatam multum abesse ab ea bonorum parte, quam in Ciuitate optimè constituta Aristoteles voluit diuino cultui esse addictam; ita enim scribit lib. 7. polit. cap. 10. Præterea in sacrificiis cultuque Deorum sumptus communes esse totius Ciuitatis. Est igitur necessarium in duas partes regionem diuidere, aliam publicam, aliam priuatorum. Vtraque illarum partium rursus diuidenda est: illius namque partis, quam publicam debere esse diximus, vna pars Deorum cultui deputanda est, altera verò ad comestationem impensam. Rursus verò priuati pars vna ad proprias necessitates est deputanda, altera verò ad Ciuitatem. Sic Aristoteles. In quibus verbis apparet, vt notat Tannerus quartam partem soli destinari cultui sacro, & nihilominus Sacerdotibus vt priuatis suam partem relinquere. Verum pro responsione supradicti argumenti, ne deferat etiam recognoscere me ipsum in cit. ref. 3. tr. 1. part. 5.

Quæ hic est supra Ref. 2.

4. Ad sextum argumentum ex auctoritate Doctorum & ab exemplis; in quo maximè se fundat Anonymus Additionator. Respondeo quod Signorolus communiter ab omnibus Iurisconsultis, Canonistis, atque Theologis reprobatur, vt supra satis visum est. Adde quod ipse agit de statuto generali disponente, nulla facta mentione sepecifica de Clericis & Ecclesiis; licet etiam in casu statutum ex se inuaidum sit, & idè opinionem supradicti Signoroli; in fauorem statuti Mediolanensis ipse Senatus non sequitur vt ex Carpano obseruat Menochius consil. 878. num. 10. in fine, volum. 9. Baldum verò esse sibi contrarium pater ex consil. 132. lib. 3. Imò in l. finali, Cod. de sacro sanct. Ecclesiis, cantauit palinodiam de doctrina, quam docuit in cap. quæ Ecclesiarum, num. 8. de constitutionibus, & in capite Clericis, num. 2. de iudiciis. De Barbatia dicam id, quod asserit Rodericus Suarez in l. tit. ... De las ganancias del marido, y de la Muger, lib. 3. feri, num. 44. vbi consultit iudicibus, vt non ante oculos, imò post terga semper opiniones eius relinquunt: vanæ enim sunt cogitationes hominis; volens singularis de-

Sup in Ref. quæ hic est 5. §. Sexto. & lege doctrinam Resolur. annot. 1. post seq.

monstrari vitio inconstantiæ & inanis gloriæ, profert in sua lectura infinita, quæ conscientia & sanæ suæ consultius fuerat illa tacuisse. Ita ille, Et Felinus in cap. ceterum, num. 10. de rescriptis, asserit Barbatiam desiderio impugnandi communes opiniones desilasse. Adde quod tanquam varius & inconstans pro hac sententia non est allegandus: nam in c. cum Laicis, de reb. Eccles. not. alienand. num. 9. & 10. asserit ponderandum illum textum destruentem dictum Baldi in capite, quæ in Eccles. de consil. & in capite, Cleric. de iudic. vbi dixit valere statutum Laicorum disponens, quod in Clericum non possit alienari res immobilis, quia contra Baldum videtur hic casus. Ita ibi Barbatia, De Patre Molina, non potest negari virum fuisse doctissimum, sed Surdus consil. 301. n. 56. asserit aliquando fuisse locucinatam, dum secularibus Principibus vult gratus fieri. Ita ille. Sed quid immoramur respondendo particulariter ad aliquos paucos Doctores, quos Anonymus asserit, cum communis opinio sit in contrarium, & nulla sit auctoritas Doctorum, vbi adsunt in contrarium Sacri Canones, & determinationes Summorum Pontificum.

5. Ad exempla verò, quæ ipse adducit, Respondeo non esse exemplis iudicandum, sed videndum quid de iure tenendum sit: verum ad omnia, quæ Anonymus asserit, sigillatim respondeo. * Et ad pri-
 mum, quod in Dominio Veneto hoc statutum sit, in viridi obseruantia, cum hæc tamen conditione, quod quoad bona donata, vel testamento relicta; teneatur Ecclesia infra biennium exponere extra manum. Respondeo quod supradicta conditio, vt in fra biennium teneatur Ecclesia ponere extra manum immobilia sibi relicta, non iustificat hoc statutum, vt docet Speculator tit. de locato, §. num. aliqua, num. 142. vers. centesimo decimo sexto, in fin. Archidiaconus in cap. Romana, verb. consuetudine, de appellat. in 6. vbi affirmat non valere consuetudinem, vel statutum, quod Ecclesia sibi rem ex testamento relicta, teneatur alienare intra annum, vel aliud simile: pro quo allegat Canones in cap. quæ in Ecclesiarum, de constitut. & in cap. cum Laicis, de reb. Eccles. non alienand. Quinimò hanc conditionem damnauit Alexander IV. tanquam contra libertatem Ecclesiasticam in cap. 1. de immuni. Eccl. in 6. clarissimis verbis: quos ego adduxi in dist. ref. 5. cui Anonymus additionem apposuit: quod expressè esse contra libertatem Ecclesiasticam notauerunt etiam Ioan. Andreas in cap. final. num. 2. de immuni. Eccl. in 6. Abbas in c. relatum, num. 5. de testament. Ancharanus consil. 61. num. 2. & consil. 155. num. 6. cum aliis communiter: Ergo, &c.

6. Ad exemplum Regni Gallia, in quo adest ius amortizationis: Respondeo; quod Petrus Iacobus Doctor Gallus in Pract. tit. de successione Regni Francia, fol. 76. pag. 2. col. 4. in vetusta impressione, vel fol. 120. pag. 2. col. 4. in recentiori editione Lugdunensi anno 1535. vers. non igitur credans, inuehitur in Reges & Consiliarios, qui hoc amortizationis genus Clericis & Ecclesiis contra sacros Canones imponere atident, & Reges in dictam amortizationem consentientes asserit teneri eam restituere, & damna restituere in foro conscientia, in foro ciuili, & in foro Ecclesiastico, & obligari ad iudicandum contra se, vel ad constituendum aliquem iudicem, cui se subiciant. Adit Doctores Iuris Canonici, & Ciuili, & Magistros in Theologia debilitè loqui, & in scholis, & alibi coniuuentibus oculis pertransire, & Consiliarios Regis expalliare timentes displicere Regi, si dicant veritatem. Respondet etiam rationibus & argumentis, quibus ius amortizationis defenditur docetque

Sup. hoc pra in Ref. 9. §. Wic. in Ref. 4. & ubi lege. etiam aliam Ref. eorum non. & infra vide. doct. nam Ref. 10.

docetque esse fallacia & periculis plena, & expressè contra factos Canones; & propterea Confessores & Religiosos debere consulere Regibus, ne irritent Deum contra se in adinventionibus suis. Hæc omnia Petrus Iacobus. Caterum quidquid fuerit de tali consuetudine, & an obseruata fuerit in Regno Gallie, certum est his temporibus consuetudine ista non grauari amplius statum Ecclesiasticum per constitutiones Henrici II. Caroli IX. Henrici III. & Henrici IV. vetantes, ne Clerus bona recens quaesita extra manum suam ponat, aut pro illis amortizandis quidquam soluere compellatur: Et parlamenta illius Regni approbant acquisitiones rerum stabilium per Clerum factas, Vide Annaum Robertum lib. 2. *rerum iudicatarum, cap. 21.* Adde quod aliqui defendunt legem Amortizationis in Gallia ex ratione particulari, quam videbis apud Torrium in *Apologia pro libertate Ecclesiastica, ad Gallum Francum, fol. 14.* Antonium Bonium in *respons. ad considerationes Pauli Seruicæ, part. 3. ad quartum argumentum, fol. 44.* Paponium lib. 1. *capite 5. num. 5.* & alios. Quæ quidem ratio non procedit communiter in aliis Regnis. Ergo, &c. Sed quia supra audiuius Gallum contra ius amortizationis loquentem, audiamus & Hispanum; Et is erit Ioannes Beltran de Gueuara in *propugnac. libert. Ecclesiast. assert. 1. §. 6. num. 12.* vbi sic ait. Fuit & aliquando apud nos in Regno Castellæ lex amortizationis à Rege Ioanne II. lata Pintia anno 1442. scripta in libro ordinationum Regum Catholicorum l. 7. tit. 9. lib. 5. *Ordinat. Veter. Reg. Cathol.* vbi cautum erat, ne quis alienaret bona immobilia in exemptos à Regia iurisdictione: Quod si alienauerit rem immobilem, quinta pars valoris rei Regi daretur, quam imposuit super ipsis rebus; ita vt cum hoc onere transeant ad quocumque, iuxta doctrinam Bartoli in l. *rescripro, §. 1. de mun.* Quæ lex merito à Catholico, & à sapientissimo Rege, ac Domino Nostro Philippo II. (cuius animam in pace apud Deum requiescere credimus) non fuit recopilata in noua recollectione Legum nostrarum eius iussu edita; immò fuit inde sublata, ac proinde correctæ, iuxta procerum illius collectionis; in qua habemus aliam legem, quæ est l. 3. tit. 3. lib. 1. quæ prohibeat leges fieri contra libertatem Ecclesiasticam. Ita Gueuara. Vide me ipsum in *part. 4. tract. 1. resol. 57.* vbi multos alios Doctores adduco asserentes leges Amortizationis esse contra libertatem Ecclesiasticam, quibus adde Adamum Tannerum in *defens. Eccles. libert. lib. 2. c. 17. fol. 435.*

RESOL. XIX.

Continuatur responsio ad sextum argumentum? Ex p. 6. tract. 3. Resol. 11.

§. 1. AD exemplum verò Regni Portugallie, in quo Anonymus asserit similem legem adesse prohibentem bona stabilia in Ecclesias alienari posse. Respondeo, vt constat ex Regestis Innocentij II. Honorij III. Innocentij IV. Clementis IV. Gregorij X. Martini IV. & Nicolai IV. Reges Portugallie Sanctius, & Alphonus III. & Dionysius quasdam prauas consuetudines & leges contra Ecclesiasticam libertatem in eo Regno introductas moniti sunt abolere. Sed quia hoc facere distulerant, Alphonus, & Dionysius excommunicati fuerunt, & Regnum interdicto suppositum. Et tandem Rex Dionysius precibus Prælatorum Re-

gni Portugallie à Nicolao Papa I V. fuit absolutus, cum à Gregorio X. fuisset excommunicatus ad quem effectum fuit habitum publicum consistorium, in quo Regis Dionysij Oratores præstiterunt iuramentum in animam Regis de parendo mandatis Ecclesie, vt patet ex literis Nicolai IV. datis Romæ apud Sanctam Mariam Maiorem X. Calendas Aprilis Pontificatus sui 11. id est, anno Domini 1290. Omnes quoque Portugallenses fuerant à vinculo, quo tenebantur soluti.

2. Scio aliquos Doctores hanc legem in dicto Regno Portugallie adhuc iustificare ex privilegio & concordato obtento à Summo Pontifice: quod si re vera extet, videant illi ad quos spectat: nam Doctissimus & Amantissimus Dominus meus Franchiscus Albici S. Officij Assessor in quodam responso firmat tale privilegium seu concordatum non extare & certè qui privilegium se dicit habere tenetur illud in authentica forma demonstrare, vt patet. ex cap. 1. de *fid. instrument.* & ex cap. porro, de *privileg.* ibi Abbas, Decius & alij, quos citat & sequitur Barbosa in *collect. tom. 2. lib. 5. tit. 3. c. 3. n. 5.* Rota Romana in vna Oscesi Canonice die 1. Decembris anno 1595. coram Pegna. & docet nouissime Ioannes Antonius de Sauta in voto Platonis de primis instantiis, & aliis recursibus §. 1. fol. 48. col. 2. quibus adde Pelantium *tract. de immu. Eccles. disp. 3. n. 2.* vbi sic asserit: Dico esse videndum, an verè is habeat privilegium, qui dicitur habere; & ipsius esse illud ostendere; quando fiat instantia; item fuerit in vnquam derogatum. Ita ille.

3. Non desinam tamen hic adnotare, quod etiam supposita iustitia dictæ legis in Regno Portugallie adhuc aliqui asserunt licitum esse instituire Capellas & Oratoria, & Anniversaria Missarum in Ecclesiis Regularium; vnde Anastasius Germonius in *assertione libertatis Ecclesiasticæ, cap. 7. fol. 75.* sic asserit. Hac quoque lege minus obstante aliud Religiosis adinuentum est remedium, quo immobilia qualicumque sint, ipsis acquiri possunt impune. Vtu etenim receptum est, vniciuique priuato licere in Ecclesiis Regularium Oratoria seu Capellas instituire, vel certum Missarum anno quolibet recitandarum numerum, pro quibus verè potest bona stabilia relinquere; & hoc titulo à Regularibus & Monasteriis iuste acquirantur, & retinentur: quia cum aliter fieret, experientia compertum est huiusmodi obligationes paruo temporis intervallo euanuisse in maximum priuati mentium detrimentum. Ita Germonius loco citato.

4. * Ad exemplum Regis Odoardi, qui etiam condidit legem, ne immobilia Ecclesiis relinquerentur in Regno Angliæ. Respondeo cum Ferdinando de Bastidia in Antidoto ad considerationem Pauli Seruicæ in *resp. ad arg. 47. fol. 125.* stante iniquitate huius Regis, ipsosmet Anglos in regno seditionem excitasse cum periculo Regis, qui tandem dictam legem sustulit: & quia Codex Bastidie rarus est, ponam hic eius verba. [La legge che fece Odoardo, lo pose in estremo pericolo della sua rouina: per che questo Eccelsocagionò ne subditi vna manifesta Rebellion; onde fù forzato a suo mal grado rinouasse la legge fatta.] Vnde apparet ipsosmet Laicos cognouisse iniustitiã talis legis, quæ iram Dei contra Regnum excitare poterat. Vnde Theologi Seruicæ in *defens. cens. Paul. V. c. 7. fol. 142.* sic asserunt. [Odoardo Rè d'Inghilterra fece tale legge ma non potena farla, percid malamente la fece.] Idem etiam docet Antonius Bonius in *respons. ad considerationes Pauli Seruicæ, p. 3. ad 10. argumentum, fol. 42.*

* Sup. hoc supra in tr. 2. Ref. 14. §. 7. ad quartum à lin. 6. verif. Adde quod & in aliis verif. eius not.

* Sup. hoc supra in Ref. 9. §. vlt. in fine.

Sup. hoc cur-
sim ibidem,
in lin. vi.

5. Ad exemplum de quibusdam statutis Germaniæ, quod affertur ex Gail. Respondeo dictam Gail dixisse prius esse communem opinionem, ut hæc statuta non afficiant Clericos; postea subdit in Germania observari contrarium. Itaque si communis opinio habetur pro veritate iuris, iuxta notata in cap. *signivaris, de consil.* Ergo, quod in contrarium servatur, est de facto; quod allegare est allegare inconuenientia, de quibus conqueritur Papa in cap. *Clericis, de immunitate, Eccles. in 6.* dicens: quod nonnulli Ecclesiarum Prælati, & Ecclesiastica persona trepidantes, ubi trepidandum non est, transitoriam pacem querentes, plus timentes maiestatem temporalem offendere, quam æternam, ab usibus præiudicantibus liberati Ecclesiasticæ non tam temerarie, quam improvidè acquiescunt.

6. Sed ad dicta exempla Germania & Saxoniæ, quæ adducit Anonymus, Respondeo cum Antonio Bouio in respons. ad considerat. Pauli Seruati, part. 3. ad 10. argumentum, fol. 42. & 46. vbi sic ait. [Di Carlo Magno non hò mai letto, che in Salfonia vi fosse tale legge mà se la fece, s'ha da tenere per fermo la facesse di consenso de Vesconi; essendo che esso non promulgaua manco le leggi Ciuili senza il Consiglio de Vesconi, come se può vedere nelle Prefattioni delle sue Capitolari. E se in alcun stato de Germania vi furono simili leggi, furono riuocate da Federico II. & da Carlo IV. Imperatori, ed in specie questa, di cui trattiamo. E fu statuto che se l'auenire alcuno la tornasse à fare, fussero ipso iure nulle. E queste constitutioni Imperiali sono referitte, e confermate dal Concilio Constantiense. Ne gli altri Regni di Spagna, non è vero che vi sia simile legge. E vero che Ferdinando terzo fece vna simile legge contra le Monache di Sã Domenico de Madrid: mà non si tosto fu ammonito del Papa Gregorio IX. con vn suo Breue, che la riuocò, come riferisce Ferdinando del Castillo nell'istoria del Domenicano lib. 1. c. 41. Similmente è vero, che i Procuratori delli Regni di Spagna hanno procurato, è con Carlo V. è con Filippo II. che si prouedesse di fare questa legge, allegando molte ragioni, ed in conuenienti; però non si sono mai questi Religiosissimi Principi arrogato di portarla fare, ne preso ardire di farla, fu loro fatta istanza di questa legge nelle Corti fatte in Valladolid nell'anno 1523. alla petitione 45. E nelle Corti di Segouia nell'anno 1592. alla petitione 61. e nelle Corti di Madrid nell'anno 1534. alla petitione 9. In quelle de Valladolid nell'anno 1548. petitione 126. E finalmente in quella di Madrid 1579. che finirono l'anno 1582. nella petitione 18. Con tanta istanza molestati & importunati questi Principi, non però mai fecero tale legge, ne dissero di poter la fare: mà sempre risposero, che hauerebbero procurato col Papa, che conuandasse si facesse, e la confermassi.] Hac usque Bouius.

Sed quid moror in refellendis exemplis, quæ Anonymus in sua additione contra nostram sententiam adducit; cum non quod factum sit, sed quid fieri debeat spectandum sit. ex leg. sed licet. ff. de offic. Præsid. & ex cap. cum causam, de elect. neque exempla nisi bona sequenda sunt, ut tradit Aulus Gellius lib. 10. Noctium Atticarum, cap. 19.

Et hæc dicta sufficiant circa præsentem questionem quam de fensionis causa coactus sum solius explicare & quia cum in prima impressione dictæ 5. partis fuerit apposita Additio simpliciter siue additamento reuiforis; aliqui putauerunt me sententiam mutasse, & illius fuisse Auctorem, & non nostrum. Anonymum cui in mentem redeam verba D. Hieronymi Epist. 2. ad Nepor. similem legem, quam ipse defendit, detestantis, & sic asserentis. Sacerdotes Idolorum, auriga & scorta, hereditates, c. solis Clericis & Monachis hoc lege prohibetur. Ita ille.

RESOL. XX.

An Statutum, siue lex inualidans donationem omnium bonorum factam à Patre filio Clerico, sit contra Immunitatem Ecclesiasticam? Ex part. 3. tract. 1. Resol. 3.

§. 1. Negatiuè respondet Azeuedus tom. 3. lib. 5. tit. 10. l. 11. num. 18. recopil. & Matienzo etiam in l. 11. tit. 10. lib. 5. gloss. 5. num. 3. & Vasquez opusc. de restit. cap. 6. §. 1. dub. 2. num. 34. vbi sic asserit. Notandum quod lib. 11. tit. 10. lib. 5. recopilat. efficitur nulla ipso iure donatio facta à parentibus omnium bonorum alicui filio exempto utpote Clerico, quia præsumitur, quod fiat in fraudem tributi Regij, & existimo in conscientia esse nullam donationem, nec id est contra immunitatem Ecclesiasticam, Ita Vasquez.

2. Sed multi contrariam sententiam docent per ea, quæ adduximus infra in resolu. 14. & putant non posse legem Ciuilem hanc præsumptionem inducere, ut alienatio facta in Ecclesiam, fieri videatur in fraudem Filii, vel tributorum, & ob id esse validam docent; & ego puto contra Vasquez, etiam opinio negatiua esset sequenda, talem donationem si non fieret in fraudem tributorum esse validam, non solum in foro conscientia, sed etiam in foro externo, & ideo Inrisconsultus Flores de Mena var. 99. lib. 2. quæst. 21. §. 2. num. 73. sic asserit. Si absque vlla fraude, & in casibus à iure permisis aliquis fecisset donationem omnium bonorum, vel maioris partis, & hoc probaretur, quod tunc etiam deberet liberari; nam illa lex non impedit homini libero liberam administrationem rerum suarum modo licito, & in casibus à iure permisis, nec irritat ipso iure dictam donationem, sed solum præsumit fraudulentam, & eam annullat ipso iure ad effectum procedendi, & non ad alium. Quod amplius apparet, quia lex illa dat licentiam donatori allegandi de suo iure; ad quid ergo seruiret illa licentia, si donatio semper, & quacumque via esset nulla, quia tali existenti, quidquid allegasset, vel ab illo, vel ab ipsius bonis posset Fiscus sua tributa exigere. Vnde aperte concludendum est præsumptionem in illa lege, non esse iuris, & de iure; quia potest probari contrarium, sed solum iuris, ac proinde esse nullitatem præsumptam, & reuocabilem comperta veritate, & non veram. Ita ille. Notandum est etiam quod dicta præsumptio non procedit ex sola donatione, nisi cum donatione alia suspicio, & indicium appareret.